Cumhuriyet

7 TEMMUZ 1985

SİYASET 85

PARASIZ PAZAR EKİ 79

KÖRFEZ'DEN BÜYÜK BRİTANYA'YA

Londra'da küçük Arabistan:

EDGWARE ROAD

Haftanın Konuğu: TINAZ TİTİZ 4/5
Van Denizi 7
Almanya'da "Yabancılarsız Yabancılar" Politikası 10
Duyguların Dengesi 11

İNCİR ÇEKİRDEĞİ

Partiye genel başkan aramak için komite çalışması yapanlar demokrasiye saygılı olmayan kişilerdir.
TURGUT SUNALP
MDP Genel Başkanı

●

Nasırına basılan adamdan tatlı laf gelmez.
OSMAN KİBAR
İzmir eski Belediye Başkanı şimdi köşe yazarı

●

Türk olmak suç mudur?
EFE AYDAN
Milli basketbolcu

●

Türk olmak kolay değil.
HALUK ŞAHİN'in yeni çıkan kitabının adı

●

Transfer olsa biz karlı çıkarız ama ben istemiyorum.
TURGUT ÖZAL
Başbakan

●

Görevim güldürmek.
MORDİLLO
Karikatürcü

●

Ben ailemin kurbanıyım.
NALAN ATABEK
Telekız

●

Ben de Sabancı'nın kurbanı oldum.
VEHBİ KOÇ
İşadamı

●

Michael Jackson'dan aşağı değilim.
İBRAHİM TATLISES
Türkücü

●

Hata yapmadan yaşamak zor.
MUAZZEZ ABACI
Şarkıcı

Ben bu yokuşa geldiğimde, gazeteler 10 kuruştu...
RAUF TAMER
Köşe yazarı

●

Sen git de baban gelsin.
RÜŞTÜ ŞARDAĞ
Milletvekili

●

Biliyorsunuz David Hıristiyan. Dolayısıyla sünnetsiz. Eğer onu bu sünnetsiz haliyle kocalığa kabul edersem halk aleyhime döner ve her fırsatta dedikodu yaparlar.
EMEL SAYIN
Şarkıcı

●

Bizde bunu yapıyoruz. Herkese duyuruyoruz.
İHSAN DOĞRAMACI
YÖK Başkanı

●

Türkiye, dünya ülkeleri arasında sorunlarını çözüme kavuşturmak yolunda ciddi adımlar atmış ve yakın yarına ümitle bakması gereken bir devlettir. Bugün her Türk insanının, geleceğe dönük ufku açıktır. Çalışırsa, hayat uğraşında başarılı olursa, çocuğunu en iyi okula gönderebilir. Tatile gidebilir. Otomobil alabilir, yurt dışına çıkabilir.
MEHMET BARLAS
Köşe yazarı

Espri yapabilmek bir zeka işidir.
TURGUT SUNALP
MDP Başkanı

●

Yat her zaman yatmaktan "emir" değil yatmadan da bu satırları okuyabilirsiniz.
MUKBİL ÖZYÖRÜK
Yazar

●

Bolu nere, Nopa nere?
YENER BANDAKÇIOĞUL
Boluspor Başkanı

●

Bataklık devam ettiği sürece sivrisinekleri öldürmekle dertlere deva bulunmaz.
İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL
Eski Dışişleri Bakanı

●

İstanbul havadan ilaçlandı.
GAZETELER

●

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, ya Çin'den ya da uçaktan idare ediliyor.
HÜSAMETTİN CİNDORUK
DYP Genel Başkanı

●

THY yüzde 25-31 zam yaptı.
GAZETELER

ORTADİREK OLSAYDIK ÇEKİRDEĞİ

Simit de satardım, araba da yıkardım. Utanmak yok.
SAKIP SABANCI
İşadamı

●

Herkes simit satsa kim yiyecek. Balık tutup satardım.
HALİT NARİN
İşadamı

●

Her işi yapardım. Bu işportacılık da olur, bir başkası da.
ALİ KOÇMAN
İşadamı

●

Ortadirek Bodrum'da eğleniyor.
MÜKERREM TAŞÇIOĞLU
Kültür ve Turizm Bakanı

haftanın portresi

Talihsiz "Siyah Dev"

1930 yılında Almanya'nın güneyinde masmavi sularının üzerinde rengârenk turist vapurlarının ve yük gemilerinin gezindiği Ren ırmağının kıyısında, bacalarından kapkara dumanlar tüten sanayi kenti Ludwigshafen'de doğdu. O zaman kimse onun bir dev olacağını bilmiyordu. Aradan geçen süre içinde 1.93 boyuyla ve partisinin geleneksel rengi olan siyah ile birlikte anıldı ve kendisine **"Siyah Dev"** dendi. Koyu bir Katolik olarak henüz 17 yaşında Hıristiyan Demokrat Partisi'ne üye oldu. 1950'lerde önce Frankfurt Üniversitesi'nde tarih, sonra Heidelberg Üniversitesi'nde siyasal bilimler okudu, siyasal bilimler doktoru unvanı aldı. 33 yaşında artık Rheinland Pfalz eyalet meclisinin önde gelenlerindendi. 1966'da genç denilecek yaşta partisinin eyalet başkanı oldu. Üç yıl sonra partisinin federal yönetim kuruluna girdi ve 1973'te de partiye başkan seçildi.

Politikada hızla yükselmesine rağmen rakipleri tarafından sürekli **"taşralı"** olarak küçümsendi. Oysa o Alman milliyetçiliğinin neler yaratabileceğini göstermek istiyordu. Federal Almanya'nın ilk başbakanı ve bugünkü politik sisteminin babası olarak anılan **Konrad Adenauer**'in **"siyasi torunu"** olma iddiasındaydı. 1982'de Hür Demokratların 13 yıllık ortaklarına ayak oyunu yapmasıyla iktidara geldikten sonra aynı edayla **"işimiz çok, hemen omuzlayalım"**, dedi. Ama işler sarpa sardı.

Skandallardan yana da bereketli bir hükümeti var. Schmidt hükümetinden devraldığı Hür Demokrat Ekonomi Bakanını, hakkında dava açıldıktan sonra bile tutmaya çalıştı. Ülkenin en üst rütbeli generalinin eşcinsel olduğunu iddia edip, ispatlayamayan Savunma Bakanı **Manfred Wörner** konusunda da bir türlü karar veremediği için Wörner'i de tuttu. Sonra Haberleşme Bakanı **Schwarz - Schilling**'in ülkeye kablolu televizyon yayını projesinin karşına epey para kazandırdığı iddialarına rağmen Schwarz - Schilling'den ayrılmaya da gönlü razı olmadı. Bu yüzden kendisinin dostlarına bağlılığı, kararsızlık olarak yorumlandı. Sorunlar başgösterdikçe **"dişimizi sıkmalıyız"** dediği için Federal Alman basınında binlerce sayfa kaplayan **"diş sıkma"** edebiyatı doğdu. Kimi yayın organları, onun eleştirilebilecek hiçbir hatasının olamayacağını, çünkü hiçbir şey yapmadığı görüşünü ciddiyetle savundu.

Ahlakın hüküm süreceği bir çığır açma iddiasıyla başa geçen, fakat hemen her alanda ya yolsuzluk, ya usulsüzlük iddiaları ya da siyasi taktik hatalarıyla karşı karşıya kalan Kohl'un yerine başka birinin arandığı söylentileri alttan alta devam ediyor.

En iddialı olduğu, ekonomiyi canlandırma alanında yaptıkları ise ülkesinin **"Başbakan dediğine göre ekonomi canlanmıştır"**, diyen ve ekonomik canlanmayı görmediğinde ısrar edenler olmak üzere ikiye ayrılmasına yol açtı.

Bunun dışında yabancı dil yetersizliği ve bozuk İngilizcesi de Alman entelektüellerinin kendisini sevmesine engel oluyor.

haftanın fotoromanı

Aydın Güven Gürkan ve Necdet Calp. HP'nin yeni ve eski başkanları
(Fotoğraf: RIZA EZER)

dünya kulisi

AET KAVGALARI

Kim Kime Bağırdı?

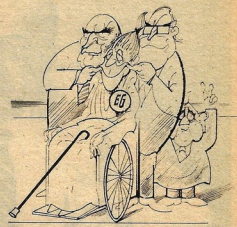

AET Tarım Bakanları'nın bir süre önce yaptığı toplantıda: Alman Tarım Bakanı ***Ignaz Kiechle****'nin tarım fiyatları indirimini veto etmesi fena tepki topladı. Hollanda Tarım Bakanı* ***Dirk Braks*** *rivayete göre Kiechle için söylc dedi:* ***"Hele bir pantolonunu indirsin, onun kıçını çıplak olarak görmek istiyorum."*** *İtalyan Bakan* ***Filippo Pandolfi*** *de* ***"Gerçekle yüzyüze kalmak gereken anlar vardı,"*** *sözleriyle Kiechle'yi azarladı. Almanlar ise AET Başkomiseri* ***Jaques Delors'a*** *yüklendiler. Alman Dışişleri Bakanı* ***Genscher'e*** *göre,* ***"Bay Delors Fransa'da büyük işler yapmayı düşünüyor."*** *Genscher'e göre tarım ürünleri fiyatları konusunda Danimarkalı Tarım Bakanı* ***Frans Andriessen*** *defalarca Kiechle'nin yardımına koşmak istemiş, ancak her defasında Delors onu çağırıp azarlayarak, sert talimatlarla geri göndermiş. AET zirvesi hazırlıkları sırasında da Delors, sıkı disiplin altında tuttuğu kendine bağlı komiserlerin yanı sıra ülke hükümetlerini de azarladı. İspanya'nın AET'ye girmesi görüşmelerinde İspanya Dışişleri Bakanı* ***Fernando Moran*** *balık ve zeytin kotaları üzerinde pazarlık edince Delors toplantıda sövmeye başladı:* ***"İspanyollar bir kere köşeye sıkıştırılmış halde. Herkes onların ne kadar iyi duvar yaptığını bilir. Hadi aramızdaki duvarları onlara emanet edelim."*** *Alman hükümeti de nasibini şöyle aldı:* ***"Almanlar için her şeyden önce merkez bankası gelir, sonra belki Tanrı.*** *Tanrıdan hemen sonra da hükümet."* *Buna rağmen Alman Başbakanı* ***"Kohl'u*** *çok seviyor.*

UZAY

Gökyüzünde 2 milyon liraya mezar

ABD'nin Florida eyaletindeki bir cenaze işleri şirketi, 2 milyon lira ödeyen herkese ebedi istirahatını dünya yörüngesinde tüm yaşayanlara yukarıdan bakarak yapma imkânı sunuyor. Şirketin sahibi emekli uzay mühendisi ***Beauford Franklin****, emekli cenaze işleri uzmanı* ***James Kuhl*** *ve ABD'nin Mercury uzay projesiyle uzaya gitmiş olan eski astronot* ***Deke Slayton****'un yönetimindeki şirket merhumların cesedini son zamanlarda Batıda moda olan şekilde yaktıktan sonra özel bir işlemle sıkıştırarak, bir ruj büyüklüğündeki bir kapsüle sığdırıyor. 1987'deki ilk seferde 10 bin 300 kişinin cenazesini taşıyan ilk kapsül grubu özel bir füzeyle uzaya gönderilecek.*

FEDERAL ALMANYA

Sosyal Demokratlar iktidar peşinde

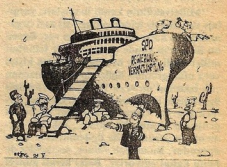

Federal Almanya'nın Sosyal Demokrat Partisi 1983'te son 20 yılın en büyük seçim yenilgisine uğradığında ***"17 yıl muhalefet"*** *sözleri edilmişti. Ama şimdi o zaman o sözleri eden Parti Genel Sekreteri Peter Glotz,* ***"1987'de belki de 1972'deki müthiş sonucu (yüzde 45,8) biraz aşabiliriz bile"****, diyor. Partinin nükleer politika uzmanı Egon Bahr ise,* ***"Bunun önkoşulu, Helmut Kohl'u kaybetmemek,"*** *diye ekliyor. Çünkü iç politikadaki başarısızlıklardan, üç bakanın skandallarından ve diğer bakanların beceriksizliklerinden, hükümet sözcüsünün vergi kaçırmakla suçlanıp istifasından sonra Kohl hükümetinin itibarı pek kalmadı. Parti'nin yaşlı Başkanı Willy Brandt ise şu hesabı yapıyor: 1983'te yüzde 38,2 oy alan parti son kamuoyu araştırmalarında yüzde 45'in bir, iki puan altında seyrediyor. Parti geçen seçimlere oranla yüzde 2,5 işçi sınıfından, yüzde 2,5 Yeşiller'in hitap ettiği çevrelerden ve yüzde 1 de liberallerden alır. Brandt'ın hesabı tutarsa ve Yeşiller de parlamentoya girerse, Sosyal Demokratlarsız iktidar imkânsız olacak. Hesabın bilinmeyen yanı, Sosyal Demokratların yüzde 45'in üstünü nasıl tamamlayacağı.*

HAFTANIN KONUĞU

MUSTAFA TINAZ TİTİZ

Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz, 1942 yılında İstanbul'da doğdu. İTÜ Elektrik Mühendisliği Fakültesi'ni bitirdi. Bedrettin Dalan'ın teşvikiyle ANAP'a girip İstanbul milletvekili oldu. (Fotoğraf: RIZA EZER)

kaynaklanmaktadır..''

Titiz bilimin nihai erdemini şöyle dile getiriyor:

''Allah korusun bir felakete uğrasak da hazinemizde bir lira kalsa, her halde bu bir liranın yine götürülüp bilim adamlarına verilmesi gerekir. Çünkü, bu bir lira ile nasıl yaşıyacağımızı, neler yapmamız gerektiğini yine onlara sormamız gerekiyor... Dolayısıyla her türlü sorunun çözümünde bize bir tek rehberlik edecek olgu bilimdir.''

Ancak bilimin bu önderlik etme niteliğini kaybetmesi, savaş, enflasyon, işsizlik gibi bir ülkeyi batırabilecek en büyük tehlikedir. Bilimin problem çözmede araç olarak devre dışı bırakılıp, onun yerine başka yöntemlerin devreye sokulması..

— Neler örneğin?

''Sınama yanılma yöntemi bunlardan biridir. Bir problemi çözmek için akla gelen bir çözüm uygulanır. Beklenen sonuç elde edilemezse ondan vazgeçer yeni bir çözüme yönelirsiniz.. Böylece deneyip, yanılırsınız..''

— Öyleyse genel olarak bu anlamda Türkiye'de siyasal politikalar sınama yanılma yolu ile uygulanmaktadır demek yanlış olur mu?

''Bazı politikalar böyle olmuş olabilir.''

— Sizin hükümetinizin de bu bilimsel olmayan yöntemden, ''deneme yanılma'' usulünden çokça yararlandığını söylemek tu. Bu süreç hâlâ yavaş da olsa sürüyor. Özellikle gümrük ve maliye alanında. Bu durumda Özal hükümeti de sizin belirttiğiniz deneme - yanılma zaafı içinde değil mi?

''Deneme - yanılma bilimsel metodoloji içinde yeri olabilen bir metot. Ancak bilimsel metodolojinin tümü yerine deneme-yanılmayı ikame etmek tehlikelidir. Yoksa, bir takım konularda deneme-yanılmadan başka yöntem de yoktur. Bazı ekonomik olaylarda bir takım kurallar koyup sonuçlarını gözleyip ona göre düzeltmeler yapmak gerek.''

— Bunun maliyeti...

''Eğer başka bir yöntem yok ise, gümrük gibi konularda bazen en ucuz yöntem bu yöntem olabilir...''

Sayın Titiz oldukça kilolu. Bakanlık koltuğuna oturduktan sonra bu kilolar daha da artmış. Öyle ki göreve başlayalı geçen süre içinde 88 kilodan 92 kiloya çıkmış. Bu 6 ayda dört kilo demek Tanrı bir kaza bela vermezse Özal iktidarı 1988 sonbaharına kadar başımızda, (Sayın Titiz de koltuğundan) oturmaya devam edeceğine göre bu kilosal gidişe ''dur'' demek kaçınılmaz.

Sayın Titiz de aynı düşüncede. Bu yüzden arkadaşlarının ''armağan'' olarak sunduğu tenis kulübü üyeliğini fiilîyata dökmek istiyor. İstiyor ama, bir türlü projelerden, bürokratik hay - huydan eline raket alıp kulübe doğru adım atamıyor.

Bilim, devlet yönetimine egemen olmalıdır

AHMET TAN

Devlet Bakanı **Mustafa Tınaz Titiz**, Hükümet Otobüsü'ne **''teypli rüşvet''** olayı patlak verdikten sonra binen Bakanlardan. Kendisi ile rüşvet alma iddiası ile Yüce Divan'da yargılanmakta olan eski Devlet Bakanı **İsmail Özdağlar**'ın makam odasında ve yine Özdağlar'ın Özel Kalem Müdürü olan **Nurhan Tekinel** olduğu halde konuşuyoruz. Tatsız olaylara sahne olduğu iddia edilen bir odaya oturuyor olmaktan, onun yerini almaktan sayın Titiz herhangi bir psikolojik rahatsızlık duyuyor mu?

Sayın Titiz ilgisizce dudağını bükerek:

''Hayır diyor, hiçbir etki yapmıyor. Nettice itibarıyla bir odada oturacağım. Bu oda veya başka oda. O tip şeylerden tamamı ile kendimi soyutladım. Bu işe ben profesyonel gözle bakıyorum. Yani, benden evvelki kişinin o veya bu olması beni hiç ilgilendirmiyor.''

Rastlantı bu ya, bu hafta Sayın Titiz'in bakanlığının ''altıncı ay-ı devriyesi'' imiş. Bakanlık koltuğunda geçen yarım yılı veya yüzseksen günü ve 18-19 aylık ANAP iktidarında hem milletvekilliğini, hem de bakanlığı ''tatmış'' bir politikacı olarak bu iki ''rol''ü nasıl yorumluyordu:

''Milletvekilinin kendi inanışları, yargıları var. Bir de içinde olduğu siyasal organizasyona karşı sorumlulukları var. Bazen bu ikisi aynı yönde olmuyor. Bir İstanbul milletvekili olarak ben daha çok tek kişiyi veya ufak grupları ilgilendiren konulardan çok İstanbul'un veya Türkiye'nin tümünü ilgilendiren konularda çalışma verdim, vermek isterim. Örneğin, İstanbul'un bir su projesine zaman harcamak, tek tek seçmenlerin sorunları ile ilgilenmekten daha doğrudur. Bunu izah edince, seçmenler de bunu kabul ediyorlar. Belki kendi güncel sıkıntılarının çözülmesi kendileri için daha sevindirici olur, milletvekiline kısa vadede de daha fazla prim sağlayabilir ama, uzun vadede, kârlı olan hem seçmen, hem de milletvekilidir.''

Sayın Titiz, bakan ile milletvekili arasındaki farkı, ya da kendi deyimi ile **''masanın o tarafında oturmakla bu tarafında bulunma''** farkını **''birisinin önerebilen, ötekisini ise yerine getiren politikacı''** olarak açıklıyor.

Kendisine bağlı ''büyük nüfus istihdam eden'' KİT'lerden Sümerbank, Etibank, Petkim, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ve TÜBİTAK gibi kuruluşlarda toplam 80 bin dolayında personel çalıştığını, bu kuruluşların çok geniş ve değişik bir iş hacmine sahip olmaları nedeni ile milletvekillerinin en fazla başvurduğu bakanlıklardan biri olduğunu belirtiyor.

Sayın Titiz'e göre, ekonomide bütün kötülüklerin anası **''projelerin zamanında bitirilemeyişi.''** Enflasyonun, istihdam sorununun, öteki tüm aksaklıkların ana nedeni bu. Sayın Titiz, bu yüzden bu ana nedeni ortadan kaldırıp tüm kötülüklerin anasını ağlatmak üzere **''projelerin zamanında bitirilmesini sağlayacak bir sistem kurmayı''** hedef edinmiş.

Bu konuda en büyük desteği ise, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'dan sağlayacağını belirtiyor. TÜBİTAK kendisine bağlı bir kuruluş.

Şimdiye dek, kapalı kapılar ardında dört duvar arasında üst düzeyde ve genellikle soyut işler yapan bir kurum olarak işlev gören TÜBİTAK'ı Sayın Titiz devreye sokmayı kendi deyişi ile **''duvarlarını yıkıp kamunun ve özel kesimin hizmetine vermeyi''** amaçladığını belirtiyor.

''Çünkü biyolojinin (Kullanılmayan organ dumura uğrar) biçimindeki kuralı tüm toplumsal veya bürokratik kurumlar için olduğu gibi TÜBİTAK için de geçerlidir.''

Titiz, bilimsel araştırmaya, akademik disipline sonuna dek güvendiğini, yapılacakların bu yol ile yapılmasına inandığını belirtiyor. TÜBİTAK ise, adı üzerinde bilimsel bir örgüt. Bilimsellik konusu, sözü üster istemez Yüksek Öğrenim Kurulu'na getirdi.

Bugün Türkiye'nin bilimsel halinin ve istikbalinin YÖK'e ve tek kişinin emir ve komutasına terk edilmesinin yararları ve zararlarını ''kamuoyunca tartışılması gerekli bir olgu'' olarak niteliyor.

Bir politikacının ağzından duymanın çok şaşırtıcı olduğu şeyler söylüyor:

''Bilimi devlet yönetimine egemen kılmak..''

''Bugüne kadar yapılan yanlışların nedeni, reçeteyi bilimin dışında aramaktan yanlış olmaz. Örneğin özellikle bürokrasinin azaltılması gerekçesi ile ya da ithalatı düzenlemek için çıkartılan kararnamelerde kısa sürede yanlışlık yapıldığı ortaya çıkmış. Bunun üzerine bir yenisi çıkarılmış daha sonra onun da eksiklikleri görülünce bu kez bir başkası yürürlüğe konulmuş-

Milletvekilinin kendi inanışları yargıları var. Bir de içinde olduğu siyasal organizasyona karşı sorumlulukları var. Ben daha çok tek kişiyi ve ufak grupları ilgilendiren konulardan çok Türkiye'nin tümünü ilgilendiren konularda çalışma vermek isterim. Örneğin İstanbul'un bir su projesine zaman harcamak, tek tek seçmenlerin sorunları ile ilgilenmekten daha doğrudur.

Sayın Titiz'in, öteki hükümet üyelerinde ya da ANAP ''yetkililerinde'' pek görülmeyen ''hamaset edebiyatından uzak'' Batılı siyasal - liberal bir üslubu var. (İki saate varan konuşmamızda, çok fırsat çıktığı halde, bir kere olsun ''komünizm, bölücülük, birlik ve beraberlik, büyük Türkiye ideali'' türünden deyimleri cümle içinde kullanmadı.

Mustafa Tınaz Titiz, ''İşsizliğin önlenmesi''nden sorumlu bakan olarak bilinivor. Ancak tek işi bu değil. Bakanlığının ne iş yaptığı sorusuna üç maddeli bir yanıt veriyor:

Bir. proje izleme ve zamanlama sistemi. ''En büyük şansım'' dediği bakanlığın emrindeki TÜBİTAK'ın yönetiminde projelerin zamanında bitirilmesi.

İki, çalışma hayatının düzenlenmesi yani, bakanlığa bağlı KİT'lerdeki personelin iş tanımlarının yapılması, işlerin puanlanması ve her işin standartlarının belirlenmesi. Bu işi Sayın Titiz, sendikal toplu pazarlıklarda gürültü patırtıyı önleyecek tek bilimsel yol olarak görüyor.

Üç, devlet hayatı için zorunlu bazı temel projeleri başlatıp uygulamak, bunlardan **''bilgisayar verimliliğinin arttırılması''** en önemlilerinden biri.

''Bilimi devlet yönetimine egemen kılmak'' amacında olduğunu belirten bir bakanın sonunda bilgisayarlarla hesaplaşmaya girmesi zorunlu. Şöyle ki, Sayın Titiz, bugün Türkiye'de bir bilgisayar salgını olduğu inancında.

Bilgisayarlardan dünyanın elde etmekte olduğu nimetleri Türkiye'nin maalesef elde edemediğini belirtiyor.

Özel ve kamu kuruluşlarının bilgisayar sahibi olmakla işlerini çözüleceği saplantısında olduklarını ifade ediyor.

O günkü en ileri teknolojideki bilgisayarların Türkiye'ye ilk girişi 25 yıl falan önceye dayanıyor.

Türkiye Kömür İşletmeleri gibi kamu kuruluşları özel sektörden çok önce bilgisayar kullanıyormuş.

Peki öyle ise, niye bu konuda Batı'nın gerisinde kalındı?

''Batı'nın başladığı noktaya hiçbir zaman ulaşamadık ki. Batı'nın başladığı nokta bilgi akış yollarını sistematize etmek, on-

Bilgiyasarlardan dünyanın elde etmekte olduğu nimetleri Türkiye maalesef elde edemedi. Çünkü Batı'nın başladığı noktaya hiçbir zaman ulaşamadık. Batı'nın başladığı nokta bilgi akış yollarını sistematize etmek, ondan sonra bunu daha hızlı icra edecek araçlar aramak idi. Türkiye'de ise bilgisayarlar, bilgi akış olgusu falan dikkate alınmadan "Batı'da bu bilgisayarlar işe yarıyor" diye aynen getirilip sahip olundu.

dan sonra bunu daha hızlı icra edecek araçlar aramak idi. Bu araçlar zaman içinde mekanik hesap makinelerinden bilgisayara kadar aşamalı değişmeler gösterdi.

Türkiye'de ise bilgisayarlar, bilgi akış olgusu falan dikkate alınmadan, "Batı'da bu bilgisayarlar işe yarıyor" diye aynen getirtilip sahip olundu.

İşte sorun o zaman başladı ve hızla da artarak devam ediyor. Önce bu bilgisayarların bilimsel kullanımını bilen kişiler Türkiye'de yok denecek kadar azdır. Bir haftalık kurslara gitmekle bilgisayarlardan verim almak mümkün değildir."

"Bilen kişiler" dediği bir cins mühendis olarak nitelediği **"sistem analist"**ler. Bunlar bilgisayarın en etkin nasıl çalışabileceğini, programlarını belirleyip özel olarak tespit eden uzmanlar.

Sayın Titiz'e göre, şu anda Türkiye'de bilgisayarlar hizmet üretmekten çok hizmet tüketir haldeler. Bilgisayarları belki mantığına göre kullanan özel kuruluşlar var. Ama özellikle devlet kurumlarında bilgisayarlar insanların değil, insanlar bilgisayarların hizmetindeler.

Sayın Titiz, kendi elimizle ulusal gelirin önemli bir bölümünü çarçur ettiğimizi belirtiyor. Maliyeti milyonlara ulaşan büyük bilgisayarları devlet kurumları satın almaktan çok kiralıyorlar. Bir bilgisayara ödenen aylık kira 25-30 bin dolar, yani 14-16 milyon TL..

Yılda Türkiye'nin dış ülkelere ödediği bilgisayar kirası ise 45 milyar lira. Öyle ki bu miktar her Tanrı'nın günü artıyor. Çünkü kirayı dolar olarak ödüyoruz. 45 milyarlık kira pazarında ABD'nin hissesi yüzde 99 dolayında.

"Bilgisayar kiracısı" olarak ödediğimiz bu 45 milyar kiradan kurtulmak isteyen bazı kuruluşlar vardır. Ancak bunlar bilgisayar sahibi olmakla ekonomiye daha büyük yük getirmektedirler. Çünkü, kiralandığında kısa sürede **"demode"** olabilen eskisini verip yenisini almak ve yeni programlar almak mümkünken sahip olunca bu avantaj ortadan kalkmaktadır.

Sayın Titiz, bu bilgisayar konusunda bakanlık çerçevesinde **"Milli Bilgisayar Merkezi"** adlı bir merkez kurulacağını ve burada ulusal bilgisayar politikası oluşturulacağını belirtiyor.

Burada, bir anlamda, bilgisayarlara, bilgisayarların nasıl verimli kullanılacağı sorulup öğrenilecek. Böylece personel de bilgisayarlar karşısında **"pösteki saymamayı"** öğrenecek.

Bu **"öğrenme"** konusu bir başka konuyu açıyor: **"Eğitim"**. Titiz, eğitimi sermaye gibi, makine gibi bir **"üretim aracı"** olarak gördüğünü, eğitimin gereğinin kendisinde bir inanç olduğunu belirtiyor.

Hem siyasi iktidar mensubu ve hem eğitime inanmış bir yetkili bulma şansı elde etmişken, sözü yine özür dileyerek **"YÖK"** konusuna getirmek farz oluyor. Öyle ya, YÖK'ü gidip Sayın **İhsan Doğramacı**'dan ya da geçen ayın bordrosunda adı olmadığı için kendisine **"hayatta başarılar dilenmiş olduğunu"** anlayan bir öğretim üyesine sormaktan daha "objektif" bir yol, Sayın Devlet Bakanı Titiz'e "YÖK'sel" sorular yöneltmek, çünkü, **"En büyük emelim yönetime bilimi egemen kılmaktır"** diyen belki de ilk ve tek hükümet üyesi o..

— Sürekli artan üniversite çağındaki öğrenci sayısına rağmen, yetişmiş insan gücü ihtiyacına rağmen, üniversitedeki öğretim üyesi erozyonu devam ediyor. YÖK'ün yaratılışı yüksek öğrenim sistemi içinde Türkiye'nin akademik geleceği pek aydınlık görünmüyor. Üniversitelerdeki sancı devam ediyor.

Sayın Titiz, **"Ben Sümerbank'tan, Etibank'tan sorumlu Devlet Bakanıyım. Yanlış kapı çaldınız, gidip bu soruları ilgili Bakan Sayın Dinçerler'e sorun"** dese, ancak "gık" diyebilirdik. Ama demedi..

Seçtiği farkedilen sözcüklerle konuşmaya başladı:

"YÖK konusunu siyah ve beyazdan başka rengi olmayan bir palette değerlendirmek istemiyorum. YÖK konusu nedir? Önce bir araştırma yapılıp ortaya konulmuş mudur? Her gün YÖK'le ilgili bölük pörçük haberler, yazılar yer alıyor. Ama bugüne kadar YÖK'le ilgili kapsamlı, objektif bir araştırma yapılmamıştır. Bir kuruluş bütünü ile kötü bütünü ile iyi olmaz. Bir kuruluşun iyi tarafı vardır, kötü tarafı vardır. İyi görünmekle birlikte uzun dönemde kötü sonuçlar doğabilecek yanları vardır."

— Söyledikleriniz elbette genel olarak doğru. Ancak bir konu var ki, bunun için pek araştırmaya gerek yok. On yıl - onbeş yıl akademik deneyimi olan insanlar her gün üçer, beşer üniversiteden ayrılmakta veya ayrılmak zorunda bırakılmakta.

Üniversiteden bu göç veya ihraç olaylarını ulusal bir kayıp değil midir? Bunu durdurmak gerekmez mi?

"Bu bir gerçek, benim de gözlemim o ki, hakikaten, öğretim üyelerinin üniversitelerden dışarıya doğru bir hareketleri söz konusu.. Tamam. Bu hareketin tam tersi olması, dışarıdan üniversitelere öğretim üyesi akımı olması özlenen durumdur. Ancak ben şunun üzerinde durmak istiyorum. Olay nedir? Bunu doğru tespit edelim. Yoksa, YÖK idaresi kötüdür. Bunun için öğretim üyeleri üniversitelerden gidiyorlar, demek işi çok basite indirgemek olur..

— Ama o kadar basit çıkarılıyorlar..

" Basit değildir. Birincisi bir kere bir geçiş dönemi yaşanmaktadır.. 12 Eylül gibi dünyada pek az ülkenin başına gelmiş bir felaketten Türkiye yeni yeni kendisini kurtarmaktadır. Bu durumun her kurumun olduğu gibi öğretim kurumlarının üzerine de yansımaları olmuştur. Bundan doğan tedirginlikler olmuştur. Bunları da yok sayamayız. Bir başka yönü de üniversite öğretim üyeleri ülke ihtiyaçlarına göre değil de, kendi ihtiyaçlarına göre yerleşmiş olabilirler. Bu gibi konuların kamuoyunda tartışılıp bir sonuca ulaşılması gerek.."

— Kamuoyunda tartışmak ve demokratik mekanizmaları işletmek ve YÖK'ü dediğiniz yönde bir karara yöneltmek mümkün olabilir mi, bugünkü koşullarda?

"Basın yolu ile belli akademik toplantılarla kamuoyu oluşturulabilir.."

— Basında çıkacak haberlerle kamuoyunun oluşmasını beklemek güzel, ama bu arada üniversitelerdeki erozyon devam ediyor. Gidenlerin boşluklarını doldurmak fazla kolay değil. Öyle değil mi?

"Belki sizinle şu noktada anlaşamadık.. Siz öncelikle bu erozyon durdurulsun.. Daha sonra ne yapılacaksa yapılsın diyorsunuz. Ben ona imkân göremiyorum. Çünkü geniş bir analiz kamuoyunda yapılmak zorundadır.."

— Ama kamuoyunda bu analizin yapılması yeterince mümkün mü? Biraz önce geçiş dönemi koşulları dediniz..

"Tabii mümkün, şimdi konuşuyoruz. Birazdan gidip, gazetemizde yazacaksınız.. Kamuoyunun oluşması bu değil midir? Ama taraflar üzerine düşenleri pek yapmıyorlar sanıyorum. Siz hiçbir köşe yazarımızın yazılarında YÖK konusunda ciddi bir analize yöneliş görüyor musunuz? Gerekli fikir üretimi hızlandırılsa, değişim sağlanabilir.. Demokratik mekanizmaya ben çok güveniyorum. Yeni doğmuş bir çocuğu yürükoyun havasızlıktan öldüremezsiniz. Onun doğal mekanizması aşırı bir güç üretip havasızlıktan ölmesini engeller nefes alacak bir pozisyona ulaşır. Demokratik mekanizma da böyledir.. Eğer bir sıkıntı varsa bu toplum kendisini bu konuda boğmayacaktır, YÖK için gerekli çözümleri üretecektir."

Sayın Titiz, bu sırada çantasından çıkardığı bir kitapçığı gösteriyor. İngiltere'de Kraliyet Komisyonu'nun hazırladığı "Daha İyi Okullar" adlı bir rapor bu. **"İngiltere'de de benzer aksaklıklar var. Ama toplum gerekli mekanizmaları harekete geçirmiş, bu kitabı devlete hazırlatmıştır"** diyor.

İngiltere'de işleyen "toplumsal mekanizmalar"ın bizim "geçiş dönemi" yaşayan toplumumuzda da benzer karar mekanizmalarını harekete geçirmesi kolay mı?

Sayın Titiz'e, göre **"kolay değil.. Ama imkânsız da değil.."** Sayın Titiz, demokratik mekanizmadan derneklerin rolünü

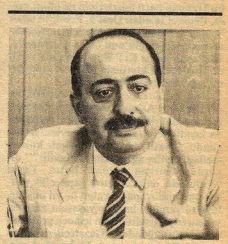

YÖK konusunu siyah ve beyazdan başka rengi olmayan bir palette değerlendirmek istemiyorum. Benim gözlemim o ki, hakikaten öğretim üyelerinin üniversitelerden dışarıya doğru bir hareketleri söz konusu. Tamamen bu hareketin tam tersi olması, dışarıdan üniversitelere öğretim üyesi akımı olması özlenen durumdur.

Bugüne kadar yapılan yanlışların nedeni, reçeteyi bilimin dışında aramaktan kaynaklanmaktadır. Allah korusun bir felakete uğrasak da hazinemizde bir lira kalsa, herhalde bu bir liranın yine götürülüp bilim adamlarına verilmesi gerekir. Çünkü bu bir lira ile nasıl yaşayacağımızı, neler yapmamız gerektiğini yine onlara sormamız gerekiyor.

kabul ediyor.

"Mekanizmaları işletmek, zorlamak gerek. Kötü deneyimler geçirdik. Ama görüş açıklama ve kamuoyu oluşturmak için dernek vesaire gibi kuruluşlar bir süre daha işlemeyecektir. Ama öteki kuruluşların yaratacağı tartışma mekanizması ile YÖK'ün, gerekiyorsa değişen koşullara uymasını sağlayabilecektir. Yoksa, YÖK kendi koyduğu hedeflere göre insan yetiştiren bir kurum değildir. Böylesi "devri âlem makinesi" gibi bir şey olur. Kendini tekrarlayıp durur. Çağa ayak uydurmak için değişen çağdaş koşullara uygun nitelikte insan yetiştirmek zorundadır. "

Sayın Titiz'in anlattıkları, **"Ömrünün sonuna kadar YÖK'ün başında kalmaktan"** söz eden, **"YÖK'ün Türk ilim irfanının en son aşaması"** olduğunu anlatan Sayın İhsan Doğramacı'nın anlattıklarının panzehiri olarak görülebilir mi? Bilemiyoruz.

HP'nin 44 yaşındaki lideri hiç spor yapmamış, ama tiyatroda oynamış

Basın mensubu olsaydım sokaklardaydım

HASAN UYSAL

ANKARA— HP'nin Elazığ doğumlu, Almanya'nın Köln Üniversitesi'nde, birincilik oldüü üstünde ödüle layık görülen ilk ve tek yabancı öğrenci seçilen, 32 yaşında doçent, 37 yaşında ise profesör olan 44 yaşındaki yeni genel başkanı **Aydın Güven Gürkan**, gençliğinde hiç spor yapmamış, ama tiyatro yapmış, üstelik çoğu kez komedyen olarak.

HP'nin yeni genel başkanı ile TBMM'deki, ana muhalefet partisi liderine ayrılan odada yaklaşık 1.5 saat süren sohbete başlarken, **"Sayın Gürkan"** dedik **"Biliyorsunuz 12 Eylül öncesi TBMM'de grubu bulunan parti liderlerinin de odası vardı. Demirel'in odası Özal'a, Ecevit'in odası Sunalp'e, Erbakan'ın odası İçişleri Komisyonuna, Feyzioğlu'nun odası Ali Bozer'e, Türkeş'in odası KİT Komisyonuna verildi. Böylece siz kimsenin odasını, koltuğunu işgal etmemiş oluyorsunuz."**

Uzun bir süre içten kahkaha attı HP Genel Başkanı. Aslında konuşmaya başladığımız saatlerde hem yorgun hem de basında kendisine atfen çıkan haberlerden üzgündü. **"Nasıl olur, nasıl benimle konuşmadan, benim ağzımdan yazılabilir?"** diyordu. Gürkan üstelik Basın Yayın Okulu'nda, daha doğrusu gazetecilik yüksek öğrenimi yapan okulun üç yıl müdürlüğünü yapmış, basın piyasasına gazeteci yetiştirmiş. Kendisini işin içinden gelen biri olarak gördüğünden **"Gazetecilere kızmıyorum. Çünkü işin içinde bir İstanbul muhafızı olduğunu iyi biliyorum"** diyordu. İlk sorum "Sizin öğrencilere öğrettiğiniz gazetecilikle bugün karşılaştığımız gazetecilik **gerçeği birbirine benziyor mu"** sorusu oldu, yanıt beklediğimizden gerçekçiydi:

"Aslını isterseniz okulda çok ciddi gazetecilik falan öğretilmiyordu, hele gazetecilik yüksek okulları genellikle Sosyal Bilimler Fakültesi'ne bağlı okullar olarak kullanılıyor ve oralarda ders veren hocalarımız, Türkiye'de çok önemli sorunlar kadar hatta ondan daha önemli can alıcı bir sorun basındır. Ama maalesef Türkiye'nin gündeminde bu gözükmüyor. Basının tekelleşmesi, basının mali bağımlılığı, Anadolu basınının yokluğu ve gazetecilerin hiçbir güvence ve moral desteğe sahip olmaması.. Muhabir buradan haberini gönderiyor, yukarıda birileri bunu çarpıtıyor. Manşetini metnin dışında atıyor, bilinçli olarak haberi vermiyor, haberi kesiyor, kırpıyor, ben yeryüzünde hiç kimseyi düşünemiyorum ki, ürününe bu kadar az sahip olma hakkı tanınmış olsun. Bu çok ciddi bir sorun ve ciddi bir sosyal yanlış. Ben basın mensubu birisi olsaydım, herhalde şimdi sokaklara dökülme noktasına gelmiş olurdum. Bir işçi dahi ürününü hiç olmazsa vitrinde görüp bununla kendini özdeştirebiliyor, hiç değilse bu benim ürünüm diyebiliyor. Gazeteci için bu şans bile tanınmıyor neredeyse. Hem de ürününü çoğu kez kendisi tanımaz oluyor. Basında çok ciddi sorunlar vardır. Halkçı Parti basın sorununu gündeme getirecektir."

HP Genel Başkanı ile daha sonra, çocukluk, öğrencilik, aile ilişkileri, evlilik ve duygusal ilişkiler konusunda konuştuk.

1941'de Elazığ'da doğan Gürkan, babasının Y. Kimya Mühendisi olarak devlet memurluğu yapması nedeniyle 5 yıllık ilkokulu 13-14 ilde tamamlamıştı. 3-5 ayda bir yapılan tayinler sık okul değiştirmesine yol açmış, ancak yıl kaybına uğramadan ortaokul ve liseyi Ankara Deneme Lisesi'nde bitirmişti. SBF'yi bitirip diplomasını aldığında 22 yaşındaydı. Aynı yılın sonunda doktora yapmak üzere Almanya'ya giden Gürkan, 1969 yılında **"az gelişmiş ülkelerde kalkınma stratejileri"** konusunda doktorasını, Türkçe karşılığı **"özel bilimsel değeri vardır"** olan ödülü kazanarak bitirmişti. Gürkan'a verilen ödül, 8 ayrı profesörün de pekiyi vermesi anlamına geliyordu. Birincilik ödülünün üstünde olan bu ödülü Köln Üniversitesi'nden alan ilk ve tek yabancı öğrenci unvanına da kavuşuyordu Gürkan... Ancak ödül konusunu konuşurken hafifçe mahcubiyetini belli ediyordu HP Genel Başkanı.

Almanya'da doktorasını tamamladıktan sonra Türkiye'ye gelen HP Genel Başkanı ekonomist olarak 32 yaşında doçent, 37 yaşında ise profesör unvanına ulaşacaktı. Bugün hâlâ ayrıldığı üniversite **"bunun da tüten"** Gürkan'a üniversiteden niye ayrıldığını soruyoruz:

"YÖK Yasası çıkınca üniversitede ilk tasfiyeler başladı. 11 arkadaşımla birlikte tasfiye edilenler arasında olmadığım halde bunu protesto için üniversiteden ayrıldım. Aslında bu protestonun daha geniş olmasını beklerken, bir çok arkadaşımız buna katılmadılar. Bunu protesto etmek gerekiyordu, çünkü çok haksız bir tasfiyeydi. Sayımız diğerleri katılmayınca 11'de kaldı. Nitekim bu hareket üzerine ilk tasfiye edilenler üniversiteye geri alındılar. Hemen hepsi göreve iade edildi. Fakat ben böyle bir keyfi tasfiye hareketine izin veren yasanın sürmesini içime sindiremedim ve geri dönmeyi kabul etmedim. Çünkü geçerek görevden alınanın gerek iade bir olayı ortaya koymuştu. Bilim adamları ne kadar kolay kovulabiliyordu. Çok kısa bir süre bir arkadaşımın inşaat şirketinde 6-7 ay çalıştım. Sonra Halkçı Parti'ye katıldım."

— Partiye ne zaman katıldınız ve sizi kim çağırdı?

"Milletvekili adaylarının belirlenmesine bir kaç gün kala ve bildiğiniz gibi Antalya'dan aday oldum. Beni partiye sayın Calp davet etmişti."

— Sayın Calp'le bir tanışıklığınız var mıydı?

"Var olan siyasi partiler yasasına göre siyaset yapabileceklerin sayısı o kadar azdı ki, üniversiteden ayrılmış bir ekibin o sırada kuruluş halinde bulunan bir partinin dikkatini çekmemiş olması mümkün değildi. Biz partiye böyle cağrıldık, Sayın Calp'le herhangi bir tanışıklığımız daha önce olmamıştı."

— Bu durumda partinin genel başkanı Calp, sizi partiye ısrarla çağırıp gene kendi eliyle sizi genel başkan yapmış oluyor.

"Evet öyle denilebilir. Ama bir şeye dikkat çekeyim, bu her zaman böyledir, hep böyle olmuştur."

— Çok başlara dönmek istiyorum. Çocukluk döneminde mühendis olacağım, doktor olacağım diye düşünüldür. Siz ne olmayı istiyordunuz?

"Hoca, yani üniversite hocası."

— Babanızdan hiç dayak yediniz mi, gerekçesi neydi?

"Gerekçesi vardır tabii. Ama memur çocukları en çok şundan dayak yer: Memur babaları çocuklarının çok iyi eğitim almasını isterler. Eğitimde en ufak bir ihmali bağışlamazlar. Ben en çok dayağı derslerime yeterince çalışamamak, disipline olmamaktan yemiştim. Sanıyorum lise dönemninde bir kez bütünlemeye kalmıştım. Onun dışında üniversite dahil hiç yıl kaybım olmadı."

Böyle başarılı bir öğrencinin lisede bütünlemeye kalmasına ne yol açtı?

"Bilirsiniz o dönemler abartılmış aşk duygularının insanın içinde serpildiği dönemdir. İşte o zaman bir kere bütünlemeye kalmıştım."

— İlk kez lisede mi âşık oldunuz?

"Yok, ilk değildi. Aşk dediğiniz şey, çok daha önce başlıyor. İlkokulda, 13 tane ilkokul değiştirdiysem, ayrılırken içimde en az 70 sevgi beslemişimdir."

— Biraz özel yaşamınıza değinmek istiyorum, bir kez evlenip ayrılmış bir kişisiniz. Ne zaman evlenip ayrıldınız?

"Evlenip ayrıldığım doğru. Hayatımın en hüzünlü olayıdır. Ayrılırken sadece eşimden değil, çocuğumdan da ayrıldım. Bunun yokluğuna dayamamadım, hem de bunun suçlusu kendimi saydım. Onun sonucunda da çok ciddi bir hastalık geçirdim. Ama boşanma önlenemez bir olguydu. İki insanın geçinememesi kadar doğal bir şey olamaz. Geçinemememiz çocuğumuza da zarar vermeye başladı. Geçimsiz ailelerde çocuk unutulur, eşler bütün enerjilerini birbirine yönelirler. Çocuğun ruhsal durumu unutuldüğünden bütünüyle yok durumuna itiliyor. Boşanmamız, hem ikimiz hem de çocuğumuz için çok rahatlatıcı bir ortam yarattı. Anlaşarak çok uygar biçimde boşandık. Çocuğumuza boşanmanın olumsuz sonuçlarını hiç hissettirmemeye çalıştık. Fevkalade uygar ilişkilerimiz var, hâlâ bu ilişkilerimiz sürmektedir. Bunları asla kendimi savunma anlamında söylemiyorum. Aileler kurulmuşsa bölünmemelidir. Kurulurken dikkatle kurulmalıdır. Hele bir çocuk olursa, ne pahasına olursa olsun bölünmemelidir. Bunu şunun için söylüyorum: Boşanmayı insan çok basit bir olgu sanıyor, oysa bunun sonuçları çok yıkıcı oluyor. Ben o kadar yıkıcı olabileceğini önceden görmüş olsaydım, ne pahasına olursa olsun uzlaşmayı yeğlerdim. Ama bugün artık çok geç. Hiç değilse, çocuğumuza elden geldiğince bir zarar gelmemiş olmasında teselli buluyorum."

— Bekâr bir parti lideri, ana muhalefet partisi genel başkanı olmak sakınca yaratmayacak mı? Örneğin magazin muhabirleri yan yana bir bayanla sizin resminizi çekebilmek düşüncesiyle hareket edecek. Protokollarda belki sıkıntı doğacak.

"Belki. Olsa olsa, insan arkadaşlarıyla daha yoğun ilişkiler içine giriyor. Şu an eşim olmadığı için her şeyi arkadaşlarımla paylaşıyorum. Eşim olsaydı, çok şeyi bölüşmeyi isterdim. Bu da belki belli ölçüde siyasi mücadele yaptığım arkadaşlarıma bir yabancılaşmayı yaratabilir. Onun için ben kendimi 40 kocalı Hürmüz gibi hissediyorum. Herşeyi siyasi mücadele yürüttüğüm arkadaşlarımla paylaşıyorum. Çünkü çok gizli bir yakınım yok. Zaman zaman o arkadaşım, zaman zaman öbürü yakın arkadaşım oluyor. Dolayısıyla grup halinde bazen... Bu olsa olsa mücadeleyi yürüttüğüm arkadaşlarımla mücadele ile özleşmemde yardımcı olacak. Ama tabii bir hanımın politikada çok büyük yardımı olabilir, bazen yükün yarısını alabilir. Parti liderlerinin işleri vardır, sıkıntıları vardır, onlarla görüşülür, konuşulur, davetler yapılır. Tabii bu olanaklardan yoksunum. Bir de belli ölçüde temsil sorunu çıkacak. Ama bunu çok yüzeysel bir sorun sayıyorum. Eğer doğru politika yapabilirsem sanırım bu noktadaki eksiklik, eğer bir eksiklikse hiç de önemsenecek bir şey olmaz."

— Peki yeniden evlenmeyi düşünüyor musunuz?

"Evlenme öyle planlar yapılarak olmaz. Ben tabii evlilik öyküsünü çok acı hatırladığım için bu konuda son derece ihtiyatlıyım."

— Galiba ilk bekâr ana muhalefet lideri sisiniz.

"Valla Türkiye'de de bilmiyorum Avrupa'da da. Şimdiye kadar ne rastladım ne duydum. Ama hem avantajlarının hem de sakıncalarının olabileceğini kabul ediyorum."

Politikacılar, gazeteciler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları için kızıyorlar. Bir İstanbul mutfağının olduğunu ve herşeyin orada döndüğünü çoğu politikacı bilmiyor

Şu an eşim olmadığı için herşeyi arkadaşlarımla paylaşıyorum. Eşim olsaydı çok şeyi paylaşmayı isterdim. Bu belki belli ölçüde siyasi mücadele yaptığım arkadaşlarıma bir yabancılaşmayı yaratabilir. Onun için ben kendimi 40 kocalı Hürmüz gibi hissediyorum.

larım egemenliğinde genel olarak dersler okutuluyor, ders programları ona göre düzenleniyor, ciddi uygulamaya dönük bir gazetecilik eğitiminden Türkiye hâlâ çok yoksun. 3 yıl Gazetecilik Yüksek Okulu Müdürlüğü yaptığım için biliyorum. Ama ilk televizyon stüdyosunu kurdurtmaya başlamıştım, şimdi ne oldu bilmiyorum. Okulda ilk matbaayı ben kurdurmuştum, gazete çıkarmıştık. Ama hâlâ ciddi bir gazetecilik eğitimi yapılmadığına inanmıyorum. Bizim gazetecilerimize gelince: Bir kere hepsiyle dostum ve onları çok seviyorum. Politikacılar, gazeteciler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları için kızıyorlar. Bir İstanbul mutfağının olduğunu ve herşeyin orada döndüğünü çoğu politikacı bilmiyor. Hiç boş olmayan bir haberde çoğu kez o haberi yazan muhabir de, o haberin muhatabı kadar acı duyuyor. Türk basınında çok ciddi düzenlemelere ihtiyaç var. Yoksa Türkiye'de ne yaparsak yapalım, çoğulcu bir yapı oluşmaz. Bana sorarsanız, Türkiye'de çok önemli sorunlar kadar hatta ondan daha önemli can alıcı bir sorun basındır. Ama maalesef Türkiye'nin gündeminde bu gözükmüyor. Basının tekelleşmesi, basının mali bağımlılığı, Anadolu basınının yokluğu ve gazetecilerin hiçbir güvence ve moral desteğe sahip olmaması.. Muhabir buradan haberini gönderiyor, yukarıda birileri bunu çarpıtıyor. Manşetini metnin dışında atıyor, bilinçli olarak haberi vermiyor, haberi kesiyor, kırpıyor, ben yeryüzünde hiç kimseyi düşünemiyorum ki, ürününe bu kadar az sahip olma hakkı tanınmış olsun. Bu çok ciddi bir sorun ve ciddi bir sosyal yanlış. Ben basın mensubu birisi olsaydım, herhalde şimdi sokaklara dökülme noktasına gelmiş olurdum. Bir işçi dahi ürününü hiç olmazsa vitrinde görüp bununla kendini özdeştirebiliyor, hiç değilse bu benim ürünüm diyebiliyor. Gazeteci için bu şans bile tanınmıyor neredeyse. Hem de ürününü çoğu kez kendisi tanımaz oluyor. Basında çok ciddi sorunlar vardır. Halkçı Parti basın sorununu gündeme getirecektir."

HP Genel Başkanı ile daha sonra, çocukluk, öğrencilik, aile ilişkileri, evlilik ve duygusal ilişkiler konusunda konuştuk.

1941'de Elazığ'da doğan Gürkan, babasının Y. Kimya Mühendisi olarak devlet memurluğu yapması nedeniyle 5 yıllık ilkokulu 13-14 ilde tamamlamıştı. 3-5 ayda bir yapılan tayinler sık okul değiştirmesine yol açmış, ancak yıl kaybına uğramadan ortaokul ve liseyi Ankara Deneme Lisesi'nde bitirmişti. SBF'yi bitirip diplomasını aldığında 22 yaşındaydı. Aynı yılın sonunda doktora yapmak üzere Almanya'ya giden Gürkan, 1969 yılında **"az gelişmiş ülkelerde kalkınma stratejileri"** konusunda doktorasını, Türkçe karşılığı **"özel bilimsel değeri vardır"** olan ödülü kazanarak bitirmişti. Gürkan'a verilen ödül, 8 ayrı profesörün de pekiyi vermesi anlamına geliyordu. Birincilik ödülünün üstünde olan bu ödülü Köln Üniversitesi'nden alan ilk ve tek yabancı öğrenci unvanına da kavuşuyordu Gürkan... Ancak ödül konusunu konuşurken hafifçe mahcubiyetini belli ediyordu HP Genel Başkanı.

Almanya'da doktorasını tamamladıktan sonra Türkiye'ye gelen HP Genel Başkanı ekonomist olarak 32 yaşında doçent, 37 yaşında ise profesör unvanına ulaşacaktı. Bugün hâlâ ayrıldığı üniversite **"bunun da tüten"** Gürkan'a üniversiteden niye ayrıldığını soruyoruz:

"YÖK Yasası çıkınca üniversitede ilk tasfiyeler başladı. 11 arkadaşımla birlikte tasfiye edilenler arasında olmadığım halde bunu protesto için üniversiteden ayrıldım. Aslında bu protestonun daha geniş olmasını beklerken, bir çok arkadaşımız buna katılmadılar. Bunu protesto etmek gerekiyordu, çünkü çok haksız bir tasfiyeydi. Sayımız diğerleri katılmayınca 11'de kaldı. Nitekim bu hareket üzerine ilk tasfiye edilenler üniversiteye geri alındılar. Hemen hepsi göreve iade edildi. Fakat ben böyle bir keyfi tasfiye hareketine izin veren yasanın sürmesini içime sindiremedim ve geri dönmeyi kabul etmedim. Çünkü geçerek görevden alınanın gerek iade bir olayı ortaya koymuştu. Bilim adamları ne kadar kolay kovulabiliyordu. Çok kısa bir süre bir arkadaşımın inşaat şirketinde 6-7 ay çalıştım. Sonra Halkçı Parti'ye katıldım."

— Partiye ne zaman katıldınız ve sizi kim çağırdı?

"Milletvekili adaylarının belirlenmesine bir kaç gün kala ve bildiğiniz gibi Antalya'dan aday oldum. Beni partiye sayın Calp davet etmişti."

— Sayın Calp'le bir tanışıklığınız var mıydı?

"Var olan siyasi partiler yasasına göre siyaset yapabileceklerin sayısı o kadar azdı ki, üniversiteden ayrılmış bir ekibin o sırada kuruluş halinde bulunan bir partinin dikkatini çekmemiş olması mümkün değildi. Biz partiye böyle cağrıldık, Sayın Calp'le herhangi bir tanışıklığımız daha önce olmamıştı."

— Bu durumda partinin genel başkanı Calp, sizi partiye ısrarla çağırıp gene kendi eliyle sizi genel başkan yapmış oluyor.

"Evet öyle denilebilir. Ama bir şeye dikkat çekeyim, bu her zaman böyledir, hep böyle olmuştur."

— Çok başlara dönmek istiyorum. Çocukluk döneminde mühendis olacağım, doktor olacağım diye düşünüldür. Siz ne olmayı istiyordunuz?

"Hoca, yani üniversite hocası."

— Babanızdan hiç dayak yediniz mi, gerekçesi neydi?

"Gerekçesi vardır tabii. Ama memur çocukları en çok şundan dayak yer: Memur babaları çocuklarının çok iyi eğitim almasını isterler. Eğitimde en ufak bir ihmali bağışlamazlar. Ben en çok dayağı derslerime yeterince çalışamamak, disipline olmamaktan yemiştim. Sanıyorum lise dönemninde bir kez bütünlemeye kalmıştım. Onun dışında üniversite dahil hiç yıl kaybım olmadı."

Böyle başarılı bir öğrencinin lisede bütünlemeye kalmasına ne yol açtı?

"Bilirsiniz o dönemler abartılmış aşk duygularının insanın içinde serpildiği dönemdir. İşte o zaman bir kere bütünlemeye kalmıştım."

— İlk kez lisede mi âşık oldunuz?

"Yok, ilk değildi. Aşk dediğiniz şey, çok daha önce başlıyor. İlkokulda, 13 tane ilkokul değiştirdiysem, ayrılırken içimde en az 70 sevgi beslemişimdir."

— Biraz özel yaşamınıza değinmek istiyorum, bir kez evlenip ayrılmış bir kişisiniz. Ne zaman evlenip ayrıldınız?

"Evlenip ayrıldığım doğru. Hayatımın en hüzünlü olayıdır. Ayrılırken sadece eşimden değil, çocuğumdan da ayrıldım. Bunun yokluğuna dayamamadım, hem de bunun suçlusu kendimi saydım. Onun sonucunda da çok ciddi bir hastalık geçirdim. Ama boşanma önlenemez bir olguydu. İki insanın geçinememesi kadar doğal bir şey olamaz. Geçinemememiz çocuğumuza da zarar vermeye başladı. Geçimsiz ailelerde çocuk unutulur, eşler bütün enerjilerini birbirine yönelirler. Çocuğun ruhsal durumu unutuldüğünden bütünüyle yok durumuna itiliyor. Boşanmamız, hem ikimiz hem de çocuğumuz için çok rahatlatıcı bir ortam yarattı. Anlaşarak çok uygar biçimde boşandık. Çocuğumuza boşanmanın olumsuz sonuçlarını hiç hissettirmemeye çalıştık. Fevkalade uygar ilişkilerimiz var, hâlâ bu ilişkilerimiz sürmektedir. Bunları asla kendimi savunma anlamında söylemiyorum. Aileler kurulmuşsa bölünmemelidir. Kurulurken dikkatle kurulmalıdır. Hele bir çocuk olursa, ne pahasına olursa olsun bölünmemelidir. Bunu şunun için söylüyorum: Boşanmayı insan çok basit bir olgu sanıyor, oysa bunun sonuçları çok yıkıcı oluyor. Ben o kadar yıkıcı olabileceğini önceden görmüş olsaydım, ne pahasına olursa olsun uzlaşmayı yeğlerdim. Ama bugün artık çok geç. Hiç değilse, çocuğumuza elden geldiğince bir zarar gelmemiş olmasında teselli buluyorum."

— Bekâr bir parti lideri, ana muhalefet partisi genel başkanı olmak sakınca yaratmayacak mı? Örneğin magazin muhabirleri yan yana bir bayanla sizin resminizi çekebilmek düşüncesiyle hareket edecek. Protokollarda belki sıkıntı doğacak.

"Belki. Olsa olsa, insan arkadaşlarıyla daha yoğun ilişkiler içine giriyor. Şu an eşim olmadığı için her şeyi arkadaşlarımla paylaşıyorum. Eşim olsaydı, çok şeyi bölüşmeyi isterdim. Bu da belki belli ölçüde siyasi mücadele yaptığım arkadaşlarıma bir yabancılaşmayı yaratabilir. Onun için ben kendimi 40 kocalı Hürmüz gibi hissediyorum. Herşeyi siyasi mücadele yürüttüğüm arkadaşlarımla paylaşıyorum. Çünkü çok gizli bir yakınım yok. Zaman zaman o arkadaşım, zaman zaman öbürü yakın arkadaşım oluyor. Dolayısıyla grup halinde bazen... Bu olsa olsa mücadeleyi yürüttüğüm arkadaşlarımla mücadele ile özleşmemde yardımcı olacak. Ama tabii bir hanımın politikada çok büyük yardımı olabilir, bazen yükün yarısını alabilir. Parti liderlerinin işleri vardır, sıkıntıları vardır, onlarla görüşülür, konuşulur, davetler yapılır. Tabii bu olanaklardan yoksunum. Bir de belli ölçüde temsil sorunu çıkacak. Ama bunu çok yüzeysel bir sorun sayıyorum. Eğer doğru politika yapabilirsem sanırım bu noktadaki eksiklik, eğer bir eksiklikse hiç de önemsenecek bir şey olmaz."

— Peki yeniden evlenmeyi düşünüyor musunuz?

"Evlenme öyle planlar yapılarak olmaz. Ben tabii evlilik öyküsünü çok acı hatırladığım için bu konuda son derece ihtiyatlıyım."

— Galiba ilk bekâr ana muhalefet lideri sisiniz.

"Valla Türkiye'de de bilmiyorum Avrupa'da da. Şimdiye kadar ne rastladım ne duydum. Ama hem avantajlarının hem de sakıncalarının olabileceğini kabul ediyorum."

Politikacılar, gazeteciler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları için kızıyorlar. Bir İstanbul mutfağının olduğunu ve herşeyin orada döndüğünü çoğu politikacı bilmiyor

Şu an eşim olmadığı için herşeyi arkadaşlarımla paylaşıyorum. Eşim olsaydı çok şeyi paylaşmayı isterdim. Bu belki belli ölçüde siyasi mücadele yaptığım arkadaşlarıma bir yabancılaşmayı yaratabilir. Onun için ben kendimi 40 kocalı Hürmüz gibi hissediyorum.

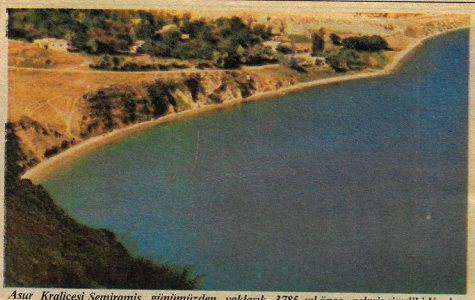

Asur Kraliçesi Semiramis, günümüzden yaklaşık 3785 yıl önce gelmiş şimdiki Van'ın olduğu yere. Gölün mavisine ve martılara öyle bir bayılmış ki hemen bir kale yaptırmış oraya. Ve en sevdiği komutan olan Van'a armağan etmiş. Van adı işte oradan gelmektedir. Gerçekten bu maviye hayran olmamak elde değil.

Van Denizi

TAN ORAL

Parlak lacivert bir gökyüzünde yeşil renkli martılar uçuşuyor. Bu, Van Denizi ve çevresinde karşılaşacağınız bir dizi olağanüstü görüntüden ilki. Birkaç dakika önce yukarıdan, uçağın penceresinden aşağı baktığımızda gördüğümüz o kocaman denizin cam kırığı mavisi şimdi martıların kanatlarında yansıyor.

Behiç Ak ve **Cafer Zorlu** ile birlikte Erciş'e çağrılıyız. **"Tarihi Eserlerin İnsanlarca Korunması"** konulu karikatür yarışmasında **Kadir Cengiz** ile birlikte seçicilik yapmamız isteniyor. Yarışma 6-7 temmuzda yapılacak. Ercişli Emrah Kültür ve Sanat Şenliği kapsamı içinde yer alıyor.

Uçak kıyıdaki havaalanına indiğinde göl, çok büyük mavi bir göz gibi bize bakıyordu. Ve o yörelerde dolaştığımız sürece bizi izleyen bu engin mavilik hiç gözünü kırpmadı doğrusu. İşte Van Denizi... Orada, ona deniz diyorlar. 1646 metre yüksekte, 100 metre derinliği olan 3700 kilometre karelik, erimiş bir göztası denizi... İçinde neler yok ki?.. Klor, sulfat, karbonat, limon, tuz, buz ve soda.. Dört de ada var. Akdamar bu adalardan biri. Üstü badem ağaçları ile kaplı. Tepede bir kilise, kıyılarda turistik şirin lokantalar, moteller, tertemiz parklar, piknik ve dinlenme yerleri.. Yeşil martılar... Bir zamanlar bu adada yaşayan bir keşişin, saçları badem çiçekleri ile süslü güzel kızı Tamara'ya tutkun bir delikanlı ikide bir kızı görmeye gelemesin diye oyuna getirilince, suda boğulmak üzere iken "Ah Tamara" diye bağırmış. Söylence böyle. Adanın adı da oradan; Akdamar. Adadaki kiliseyi bin yıl filan kadar önce uzak görüşlü kıral Gagik, keşiş Manuel'e yaptırmış. Manuel de elleriyle yaptığı bu kilisenin ön yüzüne, kucağında kilisenin maketini tutan kral Gagik'in kabartmasını koymuş. Gördük. Orada duruyordu. Daha neler yoktu ki orada. Cümle hayvanat, nebatat, insanat, kilise duvarlarında. Kutsal kitapta anlatılan tüm eğlenceli ve heyecanlı öyküler.

Dünyadaki ilk resimli roman olarak kabul edilen bu duvarlarda herkes var. Hazreti İsa, M. Ali Ağca, Adem ile Havva, Davut ile Golyat, Türkan ile Cihan, Asteriks, Red Kit vb. Eksik kalanları da turistler çakılarıyla taşlara kazıyarak tamamlıyorlar.

Adlarını ve soyadlarını kilisenin duvarlarına bırakan turistlerle birlikte, küçük bir teknede dönüyoruz. Ada ve kilisenin konik çatısı bizden uzaklaşıyor. Bu konik çatıyı çevredeki Selçuk kümbetlerinde de aynen göreceğiz. Erciş'e doğru yola çıkmadan önce biraz da Van'dan söz edersem.. Yukarıda sırtındaki kaya yükü ile birlikte çöküp kalmış bir deve heykeline benzetilen Van Kalesi, aşağıda kent. Semiramis'ten sonra Van'a gelen Yaşar Kemal 1951 de **"Van kocaman bir köy"** diye yazıyor. Şimdi ben de **"pırıl pırıl, kocaman, çağdaş turistik bir kent"** demek isiyorum. Ama Akdamar kıyıları için söylediklerim gibi yalan olacak. İyisi mi ben yine eskilere döneyim. Yüzbin yıl öncesine filan. Şöyle biraz geç üst paleolitik döneme gibi. Yani Yontmataş ve Beşiktaş çağı sonlarına.

Van müzesinde pek çok değerli şey korumuyor, sergileniyor. Paleolitik dönem mağara resimleri de var müzede. Keçiler, geyikler, keçileri kaçıranlar, avcılar... Tirişin Çatak yaylasında bulunan bu resimler, vinyetler, karikatür ve grafikler telef olmasınlar diye kayaları ile birlikte koparılıp getirilmiş müzeye. Ve yerde oracıkta duruyor. Buralara bu paleolitik yerlere gelmemize neden olan karikatür yarışmasının konusu **"eski eserlerin insanlarca korunması"** olduğu için durumu bir bilene, bir uzmana sorduk. **"Binlerce yıl öteden gelen resimlerin alışık oldukları hava, nem, ışık v.b. koşullarının değişmesi bunların hızla yok olmalarına yol açabilir"** dediler. Özel koşullarda korunmaları gerekiyormuş.

Van'ı bırakıp, Renault-9 arabanın konforu içinde Erciş'e doğru gidiyoruz. Yol boyu biz çevremizi, Van gölü de büyük mavi gözü ile solumuzda, bizi izliyor. Çevrede ağaç yok, çalı yok. Yeşil ama her yer. Güneşin yaladığı yemyeşil meralar yumuşacık eğimlerle tepelere varıyor. Tepelerde bulutlar ışık gösterisi yapıyor. Bir yerde bembeyaz duran yumaklar birden kurşunileşiyor, aşağı doğru sağılıyor, gökkuşağı beliriyor, hemen sonra yine parlak beyaz pamuk yığınları..

Araba ile geçtiğimiz bu meralarda, kıtaplara bakılırsa, daha önce Hurriler at koştırmuşlar. Derken bu yeşil meralar uğruna Hititler hurra deyip Hurrilerin üstüne, İskitler Urartuların üstüne at sürmüş. Sonraçığma bu yandan Medler gelmiş, Persler de tersden gelip Medleri yenmiş. Sonra Persler İskender'e yenilince ikinci kümeye düşmüş. Bunun üzerine pat diye ortaya Orta Asya'dan gelen Partlar çıkıyor. Partların önderleri Arşak (Palabıyıkyan) Romalı komutan Krassus'u Harran ovasında kovalayınca Romalılar bozulup kökü dışarda eylemlere girişiyor. Sonra Roma ikiye bölünüyor, bir parçası Van'da kalıyor. Araplar geliyor daha sonra. Ve Van'da Arap turizmi başlıyor. Sonunda Selçuklular Alpaslan'dan elli yıl önce Van'a gelip birkaç konik kümbet yaptıktan sonra Anadolu'ya geçiyorlar.

Bunca toz duman arasında Urartular uygar bir ad bırakabilmişler yörede. Çavuştepe Urartuların siyaset, kültür ve sanat festivalleri merkezi imiş. Van'ın şimdiki

Tiris'in Çatak yaylasında paleolitik döneme ait birçok tarihi eser çıkarılmış. Tarihi eserlerin çok sık rastlandığı bu yörede Selçuklular dönemine ait mezartaşları da ilginç bir görüntü oluşturuyor.

Yarışmada birinci olan Ahmet Büyükmemedoğlu'nun (üstte) ve 3. mansiyonu alan Necmi Oğuzer'in (yanda) karikatürleri.

bayan kültür müdürü de sanat festivali afişinden sanat sözcüğünü kaldırarak uygar bir ad bırakmış oluyor.

Ertesi gün her türden su koyuvermeyi bu yana bırakıp konukevinin bol güneşli sessiz salonunda özenli bir seçici kurul oluşturarak çalışmaya başladık. Ve çalışma sonunda şöyle bir tutanak hazırladık: **"6-7 temmuz Ercişli Emrah Kültür ve Sanat Festivali kapsamında yapılan Tarihi Eserlerin İnsanlarca Korunması konulu karikatür yarışmasına 100'den fazla çizerin iki yüz kırk yapıtla katıldığı görüldü. Seçici Kurulun karikatürleri teker teker inceleyerek yaptığı değerlendirme çalışması sonucu bunlardan 106'sı ilk, 91'i ikinci, 20'si üçüncü aşamada elendi ve 24 adedi sona kaldı. Bunlara not verilerek yapılan değerlendirme de yarışmayı sonuçlandırdı. Buna göre ödül alan on çizer şöyle:**

Birinci Ahmet Büyükmemedoğlu (100 bin lira), ikinciler Erdoğan Karayel ve Mehmet Arslan (37 bin beş yüzer lira) üçüncüler Atila Kambir ve Necati Abacı (25 biner lira). Mansiyonlar Murat Sevinç, Ferit Avcı, Necmi Oğuzer, Raif Bengü Özer, Ümit Kartoğlu (15 biner lira)"

Cafer Zorlu, Behiç Ak, ben ve Kadir Cengiz tutanağı imzaladık. Böylece önemli görevimizi de bitirdikten sonra Erciş Kaymakamı Ünal Ülkü, Erciş Belediye Başkanı Cemal Nalbantoğlu ve Çelebibağ Belediye Başkanı Selahattin Çiftçi ile arkadaşlarının bize gösterdiği yakın ilgi ve konukseverliğin tadına yeniden varmaya başladık.

Van Denizi'nin kocaman mavi gözünü minde bu kez, ilginç Selçuklu mezarlarını görmek için, Renault-9 ile daha öteye, bir boy Adilcevaz ve Ahlat'a kadar uzanıp dönerken yolda Ercişli Emrah ve sevdalısı Selvihan'ın içli öyküsünü dinledik... Sonunda kavuşuyorlar. Yol boyu Süphan dağı da bir kulağı bizde, tepesindeki küçük özel bulutu ile bizimle birlikte geldi, bekledi ve eski yerine döndü.

Biz de geride gerçekten olağanüstü bir doğa bırakarak, güzel anılar ve dostluklarla birlikte İstanbul'a doğru uçtuk. Aşağıda Van Denizi kocaman gözünü açmış bize bakıyordu.

Londra'nın her yanında Arapları görmek mümkün. Alışveriş için sokağa dökülenler, telefon kulübelerinin önünde sıra bekleyenler, hiç anlamadıklarını söyledikleri tek eşliliğin karşıtı olan çok avratlarıyla şöyle bir hava almaya çıkanlar... Zengin, rahat, sakin ve keyiflerine düşkün olmalarıyla renk katıyorlar Büyük Britanya'nın başkentine.

Londra'da kü

EDGWA

RAGIP DURAN

LONDRA — Başkentin en işlek alışveriş caddesi Oxford Street'in sonunda, Marble Arch'dan kuzeydoğu'ya doğru Edgware Road uzanır. Bu caddenin ilk yarısı, sanki insanıyla, dükkânıyla Ortadoğu'dan buraya nakledilmiştir. Sağlı sollu dükkânların tabelaları hep Arapçadır: Ünlü El-Divan lokantası, Ranuş büfesi, Helal Meat kasabı, gazete bayii, El Duna gazinosu, foto-videocu, banka, bakkal... Londra'nın Arap mahallesindeyiz.

Arap deyince, Fas'tan, Suudi Arabistan çöllerine uzanan bölgede yaşayan insanlar akla gelir ya... Londra'nın Arapları çoğunlukla Körfez'deki emirliklerden gelmişler buraya.

Arapların çoğunlukta olduğu bir de Bayswater semti var, ama orası turistik. Orada da Arap lokantaları, kitapçıları filan vardır, ancak nüfusu sabit değildir.

Paris ya da Brüksel'deki Araplar işçidir, yoksuldur. Londra'dakiler ise zengin.

İngilizlerin pek övündükleri ve neredeyse "Milli simge" haline yükselttikleri ünlü "Harrods" mağazasını bir kaç ay önce Mısırlı **El Fayed** kardeşler satın aldı. Arapların Londra'daki mal varlıklarını tam olarak saptamak olanaksız. Ama çokuluslu dev holdinglerin çoğunda Arap sermayesi var. İngiltere'nin en büyük, dünyanın 5. büyük reklam ajansı Şeaatchi and Saatchi'nin patronları da Irak asıllı iki Musevi. Büyükleri bir kenara bırakıp ortancalara gelecek olursak, Kuveyt, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistanlı petrol şeyhleri, işadamları, haftalığı 200 ster-

Park West, Beyrut gibi bir yer... Kefyeli, entarili adamlar, çarşaflı, başörtülü tazeler salına salına gezerler... Esmer minik çocuklar sokakta oynar... Gençler ellerinde tesbihler ya da zincirleri sallayarak kaldırımda öyle dururlar. Bembeyaz giysileri modaya uygundur ve esmer tenlerini açar. Sakindirler. Geleni geçeni süzerler.

line (Yaklaşık 120 bin TL) Park West'teki möbleli dairelere yerleşiyorlar. Park West küçük bir Beyrut. Kefyeli, entarili adamların, çarşaflı dilberlerin salına salına gezindiği bir site. Esmer minik çocuklarsa, çöl alışkanlığı, sokaklarda oynuyorlar. Hani bir de bomba sesi olsa Lübnan'da sanır insan kendini.

Kalabalık olmalarının yanı sıra Arapların bir özelliği de göçmen kuşlar gibi olmaları: Mayısın ortalarına doğru, güneş gri bulutları delmeye başladığı dönemlerde, Park West'te trafik yoğunlaşıyor. Edgware Road'ın geceleri de bizim Bağdat caddesini andırıyor. Gençler ellerinde tespih ya da zincirleri sallayarak kaldırımda öyle dururlar... Kümeleşip sohbeti koyulaştırırlar... Bembeyaz giysileri modaya uygundur ve esmer tenlerini açar. Sakindirler. Geleni geçeni kara gözleriyle süzerler. Bileklerinde altın saatler, bilezikler, göğüslerinde altın kolyeler pırıldar.

Nerede Boğaziçi, nerede Londra?

Dansöz kıvraklığındaki Arap harflerinin yeşil fon üzerine "Hyde Park Appartmens" yazdığı tabela, bir emlak komisyoncusunu gösteriyor. Patron **Muhammed Ali Akhbar** ile ko-

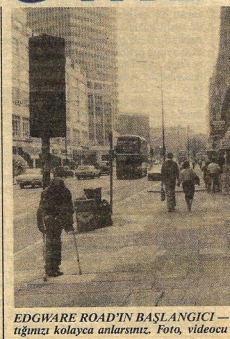

EDGWARE ROAD'IN BAŞLANGICI — tığınızı kolayca anlarsınız. Foto, videocu

ik Arabistan: E ROAD

Londra'da ayrı bir Arap endüstrisi var desek yalan olmaz. Körfez ve Kuveyt emlakçısının yanında dini geleneklere uygun et kesen "Helal Meat" kasabı, Arapların ünlü sanatçılarının sahneye çıktığı gazinolar, İngiliz basını mı daha zengin, yoksa Arap basını mı, sorusunu akla getirecek Arapça gazetelerin satıldığı gazete bayileri.... (Fotoğraflar: F. ÖZLEN)

ch'tan sapınca Arap mahallesine yaklaş- lokantası ile başlar cadde.

nuşuyoruz...

— Resmi sayılara göre Londra'da 55 bin kadar Arap yaşıyormuş. Sizce doğru mu bu sayı...

— Doğru değil... Çünkü sadece yazın ve bizim mahallede bu kadar Arap var...

— Peki Arapları Londra'ya ne çekiyor?

— Bir kere alışveriş açısından iyi oluyor. Sonra biliyorsunuz, Arap ülkelerinin bazıları eski İngiliz sömürgesi. Bu açıdan bir bağ var. Ve tabii, Londra bankacılık ve ticaret merkezi olarak önemli... Arap firmalarının büroları var burada. Eh!.. orada çalışanların yakınları da —bizim aileler biraz kalabalıktır— yazları buraya gelirler genellikle. Ne de olsa Londra yazın bizim memleketlerden daha serin oluyor.

Muhammed Ali Kuveytli. Konuşurken sık sık **"Vallahi"** ve **"Yani"** diyor. Bütün Araplar gibi... İstanbul'a iki kez gitmiş.

— İstanbul mu daha güzel, Londra mı?

— Tabii ki İstanbul... Bir kere İstanbul Müslüman bir şehir. Sonra Boğaziçi nerede var? Akıllısı İstanbul'a gider artık. Fiyatlar da pek müsaittir orada... Değil mi?

Haçlı Seferlerinin rövanşı

Londra'daki Arapların çoğu tüccar, ama ülkelerindeki rejimle uyuşamamış aydınlar da gelip mesken tutmuş burayı. **Şefik** bunlardan biri. **"Haçlı Seferlerinin rövanşını alıyoruz şimdi"** diyor. Şefik, İngilizleri hiç mi hiç sevmiyor: "Türkleri İslamiyet dünyasından ayıran bu İngilizlere ne yapsan farzdır."

İngiliz casusu Lawrence'ın ölümünün 50. yılında, Şefik'le, Ortadoğu tarihini gözden geçirmeye başladık. İslamiyet, Halifelik, Atatürk, Cumhuriyet ve yasaklanmış bir partinin

Emlak komisyoncusu Muhammet Ali Akhbar'ın görüşü: "Arabın akıllısı İstanbul'a gider artık. Bir kere İstanbul Müslüman bir şehir. Üstelik hem güzel, hem ucuz."

Muhalif Arap aydını Şefik, Londra'daki Arapların Haçlı seferlerinin rövanşını aldıklarını söylüyor.

kadayıfsever lideri... Sonra da Mehmet Ali Ağca/Papa davası...

Şefik, Batılıların yüzyıllarca Müslümanları hor gördüğünü hatırlattıktan sonra şimdi intikam aldıklarını anlatıyor: **"Biliyor musun buradaki Arap bankalarının müdürlerinin İngiliz şoförleri, hizmetçileri var... Eskidense Arapların bir kısmı İngiliz valinin emri altındaydı.". "Nasıl da değişiyor hayat"** deyip altın dişlerini göstere göstere sırıtıyor.

Şefik'in evinde Londra'da yayın yapan korsan Arap radyosu 24 saat açık. Ramazan nedeniyle özel programlar var. Bu aralar Regent's Park'taki cami de tıklım tıklım.

Şefik, Londra'da ne denli güçlü olduklarını kanıtlamak için son olarak, günlük 4, haftalık 10 kadar Arapça derginin burada basılıp dağıtıldığını da söyledi.

Sonuç olarak, Arap kardeşlerimiz, Londra'daki diğer yabancı topluluklara, örneğin Hintlilere ya da Jamaikalılara oranla İngiliz toplumuna daha kapalı bir şekilde sürdürüyorlar yaşamlarını.

Zenginler. Rahat ve sakinler. Keyiflerine düşkünler.

Renk katıyorlar başkente.

Almanya'da "Yabancılarsız" yabancılar politikası

ERCAN KARAKAŞ

Federal Almanya'da 1985 yılı adeta bir seçim yılı oldu. Mart ayında Berlin ve Saarland'da eyalet parlamento seçimleri, Hessen eyaletinde yerel seçimler yapıldı. Daha sonra mayıs ayında Alman nüfusunun üçte birinin oturduğu Kuzey Ren Vestfalya eyaletinde, eyalet parlamento seçimleri oldu. Sonbaharda ise 1987'de yapılacak genel seçimlerin kaderini etkileyebilecek olan Aşağı Saksonya eyaletinde seçim var. Seçim propagandalarında F. Almanya'da çalışan yabancı işçiler ve aileler üzerine de çok şeyler söylendi. Yabancılar politikası tartışıldı. Frankfurt belediye seçimlerinde olduğu gibi sağ partiler, açıkça yabancı düşmanlığı yaparak oy toplamaya çalıştılar. Kısacası, bu seçimlerde de bir kez daha "yabancılarsız yabancılar" politikası yapıldı.

Evet, F.Almanya'da nüfusun yaklaşık yüzde yedisini yabancılar oluşturuyor; yabancılar içindeki en büyük grubu da Türkler. Yabancıların % 60 kadarı bu ülkede on yılı aşkın bir süredir oturuyor. Yirmi yılı aşanların sayısı ise 400 binin üzerinde. Bunların tamamına yakını eş ve çocuklarını yanlarına almış durumdalar. Tüm bu gerçekler, Almanya'nın bir göçmen ülkesi olduğunu göstermiyor. Bu gerçeğe rağmen, F.Almanya'daki yabancılar hiçbir aşamada seçme ve seçilme hakkına sahip değiller. Oturdukları semt ve şehirlerdeki somut sorunlarını belediye meclislerinde dile getirme, çözüm yolları önerme hakkından bile yoksunlar.

"Entegrasyon"

F.Almanya'da göçmen işçilerle ilgili olarak en çok işitilen söz "entegrasyon". Herkesin bu sözden ayrı bir şey anladığını bir yana bırakırsak, genel olarak söylenmek istenen "sosyal entegrasyon". Oysa, yabancıların sosyal alanda Alman toplumuna ayak uydurmaları, ekonomik ve politik entegrasyonunun da birlikte gerçekleşmesine bağlı. Politik entegrasyondan F.Almanya'da en az beş yıl ikâmet etmiş göçmen işçilerin ve ailelerinin politik yaşama katılmalarını anlıyoruz. Bunun ilk adımı da yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını kazanmaları. Milyonlarca yabancı, ancak bu yolla sorunlarını dile getirme ve demokratik bir baskı grubu olma olanağına kavuşacak. Yerel seçimlere katılma hakkına sahip olan yabancılar, siyasi partiler üzerinde de etki sahibi olacaklar. Bu etki sonucu bazı siyasi partiler, yabancı düşmanlığı-Türk düşmanlığı yapan şoven çevrelere karşı tavır almak zorunda kalacak. Seçme-seçilme hakkı gerçekleştiğinde siyasi partilerin, "yabancılarsız yabancılar" politikası yapmaları da kolay olmayacak. Yabancılara politik katılım hakkı verilmesi, yabancıların içinde yaşadıkları Alman toplumunun bir parçası olduklarını hissini güçlendirecek ve sonuçta bu, sosyal entegrasyonu ve barış içinde bir arada yaşamayı da kolaylaştıracak.

İlk aşamada yerel düzeyde de olsa seçme-seçilme hakkından en çok yararlanacaklar Türkler olacak. Çünkü Türk işçi ve aileleri F.Almanya'da yabancılar içinde en zor durumda olan ve yabancı düşmanı grup ve kişilerin hedefi durumuna getirilen kesim. F.Almanya'daki Türk işçi ve aydınları arasında siyasete katılma eğilimi oldukça yüksek. Türk işçilerinin gerek sendikalaşma oranları, gerekse siyasi partilerdeki üyelik oranları bunu göstermekte. Bugün SPD'ye (Alman Sosyal Demokrat Partisi) üye olan Türklerin sayısının 10 bine yaklaştığı tahmin ediliyor. Son zamanlarda Yeşiller grubu içinde çalışan Türklerin sayısı da giderek artmakta. Türklerin siyasi partilere üye olup çalışmaları daha şimdiden partilerin alt kademelerinde yabancılar politikasına yönelik tartışmaları olumlu yönde etkilemekte.

Politik katılma

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun, siyasi topluluğa dönüştürülmeye başlandığı bir dönemde, göçmen işçilerin politik katılma haklarını uzun süre ertelemek olanaksızdır. Nitekim İsveç, Danimarka, İsviçre (bazı kantonlarda) gibi bir çok Avrupa ülkesinde göçmen işçiler yerel düzeyde seçim hakkına sahipler. Hollanda'da bu hakkın gerçekleşmesi için anayasada gerekli değişiklik 1983 yılında yapıldı. İsveç'de göçmenlerin genel seçimlere katılması gündeme getirilmiş durumda. F.Almanya'da ise konunun yıllardır tartışılmasına rağmen somut bir adım atılmadı. SPD'nin bazı eyalet örgütleri, FDP ve Yeşiller'in yanı sıra birçok Alman kuruluşu, göçmen işçilere politik hakların tanınmasını savunmakta. CDU ve CSU gibi muhafazakâr partiler ise "federal ve eyalet anayasalarının, yabancıların yerel seçimlere katılmalarına izin vermediği" gerekçesiyle yerel seçim hakkının tanınmasına karşı çıkıyor. İleriye sürülen bu gerekçe, politik yönden tartışılması gereken konuyu, hukuksal tartışma alanına çekmeyi amaçlıyor. Meselenin bu şekilde ortaya konuşu, politik katılım talebi yerine, bu talebin yasal olup olmadığı tartışmasını başlatıyor ve tayin edici soru olan politik meşruiyet sorusunu etkisiz kılıyor. Yabancıların politik katılımını hukuki yönden irdeleyen Alman hukukçuların vardığı sonuç; CDU/CSU gibi partilerin hukuki yorumlarının da yanlış olduğunu kanıtlıyor. Hukukçulara göre Alman Anayasası'nın yabancıların yerel seçimlere katılımını yasaklaması söz konusu değil. Nitekim, bu görüş daha 18 Eylül 1980'de Berlin kentinde yapılan "Hukukçular Kongresi"nde de onaylanmıştır. Yukarıda belirttiğimiz gibi sorun esasen "hukuki" değil, "siyasi"dir. Bu böyle olduğu içindir ki, Hollanda'da siyasi karar verildikten sonra anayasada gerekli değişiklik hemen gerçekleştirilmiştir.

F.Almanya'da göçmenlerin politik haklarına kavuşmaları önemli ölçüde sendikaların tutumuna ve SPD ile FDP'nin içtenlikle davranmasına bağlı görünüyor. Özellikle yüz yılı aşan tarihinde, önce işçilerin sonra kadınların seçme-seçilme hakkını başarıyla savunmuş olan SPD'nin bu konuda da tarihsel sorumluluğu içinde hareket etmesi, sorunun çözümünde en önemli etken olacak.

İşyerlerini korumak amacıyla yapılan toplantılara sürekli olarak birlikte katılan Türkler ve Almanlar seçimlerde hiçbir zaman birlikte oy kullanamıyorlar.

Federal Almanya'da nüfusun yaklaşık yüzde 7'sini yabancılar oluşturuyor. Yabancılar içinde en büyük grubu da Türkler. Bu nüfusa rağmen seçme ve seçilme hakkına sahip değiller.

YABANCILARIN SEÇME-SEÇİLME HAKLARI KONUSUNDA F.ALMANYA SİYASAL PARTİLERİNİN VE SENDİKALARIN TUTUMLARI

SPD (Alman Sosyal Demokrat Partisi)

Yabancılara seçim hakkı verilmesini bugün için yararlı görmüyor. SPD'ye göre sorun, Ortak Pazar ülkelerinin, karşılıklı olarak seçim hakkını tanımalarıyla çözülmelidir. Bununla birlikte SPD'nin Bremen, Saarland, Hamburg gibi eyalet örgütleri ile birçok yerel örgütü, yabancılara yerel seçimlerde seçme-seçilme hakkı verilmesini savunuyor. Gerek SPD merkezi, gerekse birçok eyalet örgütü bu konuyu "oy kaybederiz" kaygısından hareketle tartışmaktan kaçınmakta.

CDU/CSU (Hıristiyan Demokrat Birliği/Hıristiyan Sosyal Birliği)

Federal Alman koalisyon hükümetinin bu iki büyük partisi, yabancıların seçim hakkına, hangi kademede ve hangi biçimde olursa olsun karşı çıkıyor. Bu partilerin tutumlarında kısa sürede bir değişiklik olması da beklenmiyor.

CDU/CSU, yabancılara seçim hakkı verilmesini Alman Anayasası'na aykırı görüdüğü gibi, seçim hakkına politik olarak da karşı çıkıyor. Ve seçim hakkının yalnız Almanlara tanınan bir hak olarak kalması gerektiğini savunuyor.

FDP (Hür Demokrat Partisi)

Partinin Federal Almanya'da 8 yıl oturmuş yabancılara, yerel seçim hakkı tanınması konusunda kurultay kararı bulunuyor. Kararda, bu hakkın tüm Avrupa ülkelerinde gerçekleşmesi için de çalışılması gerektiğine de yer veriliyor. Bugünkü koalisyon hükümetinin ortağı olan FDP, bu sıralar ve özellikle seçim dönemlerinde konuyu tartışmaktan ve kurultay kararına rağmen savunmaktan kaçınıyor. Ancak, parti içindeki yabancı sorunları ile ilgilenen "fiberaller" ve hükümetin FDP'li yabancılar sorumlusu bayan Funcke, yabancıların yerel seçim hakkını kamuoyunda savunmak için çaba gösteriyorlar.

Yeşiller

Yeşiller, tüm yabancılara "aşağıdan yukarıya" doğru yani yerel seçimlerden başlayarak, eyalet parlamentosu ve giderek Federal Parlamento seçimlerine katılma hakkı verilmesini talep ediyor. Yeşillerin bu talebi, Nisan 1984'te parlamentoya sundukları "Yabancıların yerleşmesi hakkındaki yasa tasarısında da yer almaktadır. Taslakta, yabancıların 1990 yılından itibaren Federal Parlamento seçimlerine katılmaları öngörülüyor.

DGB (Alman Sendikalar Birliği)

Türk işçilerinin büyük çoğunluğunun da üye olduğu DGB, yabancı işçilere yerel seçim hakkı verilmesine karşı çıkıyor. DGB, bu konuda "anayasal" ve "politik" endişeleri olduğunu söylüyor. Halen Federal Almanya'da çalışan yabancılar ve aileleri açısından bile F.Almanya'nın bir göçmen ülkesi sayılamayacağı görüşünde olan DGB, yabancıların yerel seçimlere katılmasını halinde, "Alman ve yabancılar arasındaki süttüşmelerin artabileceğini" ileri sürüyor. İleri sürülen bu gerekçeler, CDU/CSU çevrelerinden gelen yorumlarla örtüşüyor.

DGB merkezinin tutumuna karşın, DGB'ye bağlı bazı sendikalar, yabancılara yerel seçimlerde seçme-seçilme hakkı verilmesini talep ediyor. Bu sendikaların başında F.Almanya'nın en büyük ve güçlü sendikası olan IG-Metal Sendikası geliyor. Kimya, Kâğıt ve Seramik Sendikası ile Matbaa ve Kâğıt İşçileri Sendikası da IG-Metal Sendikası'nı izliyor. Ancak bu üç sendikanın talebine rağmen DGB'nin 1982'de yapılan 12. Kongresi'nde yabancılara yerel seçim hakkı tanınması reddedildi.

Duyguların Dengesi

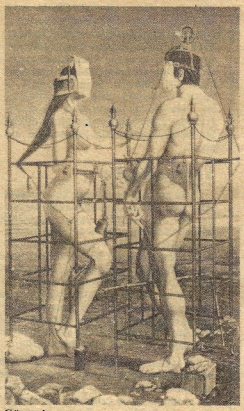

Günaydın

SIEGFRED ZADEMACK

"Temelde pek ayıklama yapmam, aklıma gelen herşeyi kullanırım. Tüm dünyayı kullanırım, tatsız bile olsa. Onu da tıpkı diğer şeyler gibi ele alırım, çünkü bu dünyanın bir unsurudur, bu dünyaya aittir, hatta onun önemli bir parçasıdır. Ve bu nedenle onları çalışma alanımın dışında bırakamam. Tıpkı duygunun, aklıdan bağımsız bir biçimde, düşlerin gidiminin ele alması gibi, ben de rasyonel açıklamalara aldırmaksızın, şimdiye kadarki yaşamımın ruhsal etkilerini, resim aracılığıyla, izleyici ve tabii aynı zamanda kendim için görünür kılmaya çalışıyorum. Burada motif meraktır. Süje ise, gördüğüm, yaşadığım ya da tasarlayabildiğim herşeydir."

"Resmin temel düşüncesi bir duygudan, bir ortamdan kaynaklanır. Bu düşünce ilkin daha önce yaşanmış bazı tabloları bulanık bir biçimde canlandırır ya da güncel deneyimleri yansıtır ve sonra özümlenir. Tıpkı cümlenin tamamlanması ve anlam kazanması için eksik olan bir sözcük gibi... Bu duygudan çıkan ön taslaklar o andaki düşünceleri sabitleştirirler. Ondan sonra sükunete ihtiyaç duyarım. Bu süre içinde başka hiçbir şey düşünemem. Büyük bir kâğıt alırım ve ilk hatları çizip, resmin ne büyüklükte olacağını saptarım. Ondan sonra gerçek macera başlar."

"Günümüzün sorunlarını görünür kılmanın kaçınılmaz bir şey olduğuna inanıyorum. Eğer insan bulunduğu zamanın bilincindeyse, sorunlar da kaçınılmaz olarak yansır. Buna rağmen düşünceleri çıplak bir biçimde ortaya koymak sanatsal olarak risklidir. Eğer bir şey çok ayrıntılı ve ödünsüz bir gerçekçilikle ortaya konursa, insan çok çabuk kendini kaygan bir zeminde bulur. Gerçi insanlar, her türlü düşünceyi işitmeye alışmışlardır, ama bunları fotoğraf gibi karşılarında resmedilmiş görünce, izleyicide şiddetli tepkiler ortaya çıkabilir. Resimlerim, düşüncelerimi değil, benim durumumu yansıtırlar."

"Bir resim sözcüksüz olabilmeli. İnsanlar daima gördüklerini karşılıklı olarak anlatma eğilimi taşırlar. Dil, zaten temelde tıpkı sansür eden yedinci duyu gibi çalışan bir "algılama biçimi" haline gelmiştir. İnsan kendini belli bir biçimde ifade eder ve başka biçimde değil de öyle algılanmak ya da önemli gördüğü şeyi öyle algılamak ister. Görmek ise, kimsenin kaçamayacağı gerçekliği tartışılmaz çok kişisel bir olaydır. Doğrudan etkisi vardır ve ancak sözcüklerle kavranmak istendiği zaman bir açıklamaya gerek duyulur.

"Belki doğrudan bilince etki yapmasa da, bir resme bakarken insan bilinçaltında, genellikle karmaşık akılcı düşüncelerle kavranandan çok daha fazla şeyi anlar. Benim için şu geçerlidir: Göz insanların en önemli algılama organlarından birisidir. Onu horlayan, algılama gücünü düşüren medyalar çok zararlıdır."

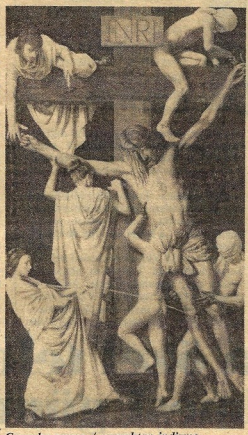

Çarmıha germe / çarmıhtan indirme

Poker suratı

Denge

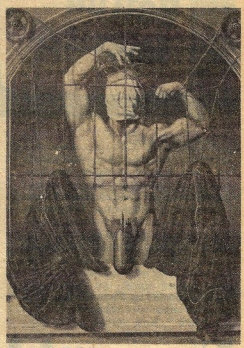

Bomba 1 (Politik)

Bomba 2 (Şiirsel)

Bomba 3 (Polemik)

Gizli iktidar çifti

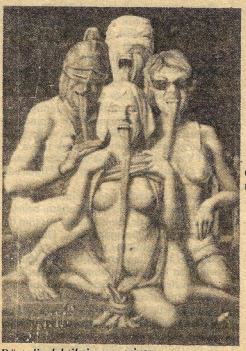

Dört diyalektikçi poz veriyor

Siegfried ZADEMACK

1952'de Federal Almanya'nın Bremen kentinde doğdu. Vitrin süsleme eğitimi gördü. Afiş ve baskı işleri yaptı. 1980 yılından beri Bremen'de serbest sanatçı olarak çalışıyor. Worpswede, Hamburg, Heidelberg, Basel, Münih ve Berlin'de sergiler açtı.

Batı ülkelerinde televizyonu düzenleyen kurallar neler? Bu nasıl yönetiliyor? İktidarla muhalefet arasındaki televizyon konusundaki tartışmalar neler? Televizyonlarda ne tür programlar yayınlanıyor? Kamuoyunda televizyona yönelik eleştiriler hangileri?

SABETAY VAROL

PARİS — Sosyalist - Komünist ittifakı 1981 yılında iktidara geldiğinde, televizyon denen güçlü kitle iletişim aracına yaklaşımı özetle şöyleydi: "Küçük ekran, kitleleri tek yönde koşullandırıcı, uyuşturucu, bilinç düzeyini geriletici olmamalı; düşünmeye ve düşünce düzeyini geliştirmeye yaramalı; sanatsal zevkleri ilerletmeli; kısacası, toplumun genel entelektüel düzeyini yükseltici bir rol oynamalıdır." Bu anlayışın sonucu olarak, sol iktidarın ilk yıllarında, sıradan bir filmin bile başına veya sonuna tartışmalar eklenerek, TV "aydınlaştırıldı." Kısa sürede geniş kitle, rek abone olunan, ancak statüsü diğerlerinkine benzeyen dördüncü bir kanal eklendi) yayınlarında tamamen bağımsız. Ancak bu bağımsızlık, belli kısıtlamalara tabi.

1981 yılındaki iktidar değişikliğine kadar tüm kanalların genel müdürlerini hükümet atıyordu. Yeni iktidarın yaptığı değişiklikle **"La haute autorité de l'audiovisuel"**.

(Audiovizüel Yüksek Makamı) adlı bir kurul oluşturuldu. Toplumun tüm kesimlerince saygı duyulan, "bilge" kişilerden oluşan bu kurul, radyo ve TV istasyonlarının müdürlerini tayin etmekle görevlendirildiği gibi; istasyonlar arası ilişkilerde

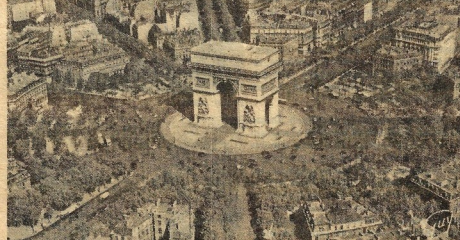

FRANSIZ televizyonunda öteden beri sürekli bir kaynaşma var. Bazı komşu ülkelerde aynı yöneticiler 15-20 yıl görevde kalırken, Fransız birinci kanal televizyonu dört yılda dört genel müdür değiştirdi.

Fransa'da özel televizyona izin verilmesi gündemde

televizyondan uzaklaştı; aşağıdan yukarı doğru tepkiler yoğunlaştı.

Kamu yaşamının başka alanlarında olduğu gibi, bu alanda da yeni iktidar yapılan yanlışı; bunun çıkar yol olmadığını zamanla farketti. Dört yıllık deneyimden sonra şimdi varılan nokta, çıkış noktasıyla taban tabana zıt. Şöyle ki, hepsi de devlete ait olan üç TV kanalı, izleyiciyi kendine çekmek için yoğun bir rekabet halinde. Kültürel yayınların sayısı ve süreleri hızla azalmakta; sondajlarla saptanan kanalların izlenme oranları, bunların başarılarının tek ölçüsü kabul edilmekte. Birinci kanalın satın aldığı **"Dallas"** dizisinin karşısına üçüncü kanal **"Hanedan"**la çıktı. Yeni eğilim, sosyalist iktidarın üçüncü yılında, Fransa TV tarihinin en demagojik programı olarak değerlendirilen **"Ugur Böcegi"**, dördüncü yılında **"Barjeot Ailesi"** gibi çok düşük düzeyli programlar doğurdu. İngiltere'deki ticari televizyonun karşılığı olarak Fransa, **"Ticari Devlet Televizyonu"**nu ortaya çıkardı.

Birbirinden bağımsız hareket eden üç değişik kanal, kısa aralarla ilan edilen izlenme oranlarına göre saptanan devlet yardımı alıyorlar. Reklam gelirlerinden al-

Sosyalist iktidar ilk yıllarında televizyonu "aydınlaştırdı." Kısa sürede geniş kitle televizyondan uzaklaştı. Dört yıllık deneyimden sonra şimdi varılan nokta, çıkış noktasına taban tabana zıt.

dıkları pay da, doğal olarak, etkinlik düzeyleriyle orantılı.

İlkede bağımsız

İlke olarak, üç kanal (ki bunlara geçen yıl sonunda faaliyete geçen ve para ödenedoğan sorunları da çözüyor. Bu kurulda görev yapan kişilerin iktidar tarafından atandığını da bu arada belirtelim.

Fransız televizyonu öteden beri sürekli bir kaynaşma halinde. Bazı komşu ülkelerde aynı yöneticiler onbeş - yirmi yıl görevde kalırken, örneğin birinci kanal (TF-1) dört yılda, dört genel müdür değiştirdi. Bu gelişmelerde kişisel anlaşmazlıklar kadar politik etkiler de rol oynuyor.

Bir programın yayınlanıp yayınlanmayacağıyla ilgili son kararı vermek kanal müdürlerinin yetkisi altında. Programın yayınlanmasından önce, harekete veya zarara uğradığını iddia eden kişi ve kurumların yayını engellemeye çalışması olağan karşılanıyor. Normal koşullarda itiraz, kanal müdürüne yapılıyor. Kısa adıyla **"Haute Autorité"** olarak adlandırılan Yüksek Makam'ın programın yayınlanıp yayınlanmamasıyla ilgili kararları ise ancak tavsiye mahiyetinde.

Bu genel işleyişin istisnaları da görülebiliyor. Örneğin Fransız direnme hareketinin ülke içi lideri **Jean Moulin**'i Nazilere ihbar ettiğine inanılan **René Hardy** ile yapılan ve direnme - içi unsurları muhbirlikle suçlayan yayın, Yüksek Makam'ın istediği gösterilmedi. Benzer bir durum gene Fransız direnme savaşıyla ilgili olarak, "Manukyan Olayı" adı verilen ve son günlerde şiddetlenen bir polemikle ilgili olarak ortaya çıktı. **"Emekli Teröristler"** adlı ve ikinci kanal için yapılan bu filmde, yönetmen **Mosco**, yabancılardan oluşan direnme grubunun, Fransız Komünist Partisi'nin dolaylı rızasıyla, yıprandığı halde Paris'te tutulduğunu ve bu yüzden Almanların eline geçtiğini iddia ediyor. Beş kişiden oluşan bir jüriye başvuran Yüksek Makam, filmin gösterilmemesini tavsiye etti. Ancak uzun tartışmalardan sonra İkinci Kanal Müdürü filmi 2 temmuzda göstermeye karar verdi.

Geçen günlerde istifa eden ikinci kanal A 2'nin Haber Müdürü **Albert du Roy**, TV'nin kâğıt üstündeki bağımsızlığına rağmen, politik müdahalelere uğradığından yakındı. İçerdeki dostlarına telefon ederek yayınlara müdahale eden bakanların başında Kültür Bakanı **Jack Lang** ve Maliye Bakanı **Pierre Beregovoy** geliyor.

Bu müdahalelere rağmen, televizyonun eskisine oranla, iktidardan daha bağımsız bir durumda olduğu tarafsız gözlemcilerce kabul edilen bir durum. İktidar, etkisini Yüksek Makam üzerindeki nüfuzu ve 1981 yılında istifa eden gazetecilerin yerine yerleştirdiği yeni elemanlar aracılığıyla sürdürüyor.

Geçen yaza kadar iktidar ortağı olan Fransız Komünist Partisi de, on kadar yandaşını TV'ye sokmuştu. Bunların çoğu FKP iktidardan ayrıldığı halde görevlerini sürdürüyorlar. Ancak komünistlerin etkisi çok sınırlı.

İzlenme oranı yükseliyor

Fransa'da yaklaşık 18 milyon televizyon alıcısı mevcut. İktidarın fazla "aydın" bulunan ilk uygulamasının değiştirilmesinden sonra, TV'nin izlenme oranı durmadan yükseliyor. Geçen yıl yüzde 82 olarak hesaplanan bu oran, kış aylarında yüzde 85'e yükseldi. Ahcının renkli veya siyah-beyaz olmasına, boyutlarına ve yaşına göre ruhsat ücretleri değişiyor. Vatandaşlık görevlerini yerine getirmede kuzeyli komşuları kadar titiz olmayan Fransızlar, gene de yüzde 94 oranında ruhsat ücretini ödüyorlar. Videodan da benzer ödentiler kesildiği halde, video sahiplerinin yüzde 40'ının bu ödemeyi yapmaktan kaçındıkları biliniyor.

Yabancı rekabeti

Uydu aracılığıyla ve evlere kablo bağlanması suretiyle açılacak olanaklar sayesinde 10 bin saatlik yayın süresinin önümüzdeki beş yılda en az 50-60 bin saate çıkacağı sanılıyor. Fransız program üreticileri kapasitelerini beş misli artırmayı başaramazlarsa, iç pazarlarını Amerikalılara, Japonlara ve İtalyanlara kaptıracaklar. Ayrıca benzer olanaklar tüm Avrupa ülkelerine yayılacağından Fransa'nın program üretimindeki payı iyice azalacak. Özel ve resmi TV yapımcıları bu soruna çözüm getirmek için büyük çaba harcıyorlar.

TV ruhsat ücretinden alınan KDV'nin yüzde 7'den yüzde 18,6'ya çıkarılması ve toplanacak paraların bir fonda biriktirilerek program yapım çalışmalarına kaydırılması düşünülüyor. Bunun yanında, sinemada olduğu gibi devlet yardımı yapılması da önerilen yöntemlerden biri. Her ne kadar yayın olanakları genişlediğinde, yeni ürünlere yeni pazarlar açılacak da olsa; yayın üretme kapasitesi şimdiden büyütülemezse, yabancı yayınların Fransız televizyonlarına egemen olması endişesi hükümeti ve özel yapımcıları bu yönde hızlı kararlar almaya zorluyor.

Özel radyo istasyonları kurulmasına izin veren yasa, Fransa'da 1982 yılında çıktı. Ancak yasal engellere rağmen bu istasyonların mevcudiyeti daha eskilere gidiyor.

İletişim özgürlüğü açısından özel radyo istasyonlarının kurulmasına önayak olan sosyalistlerin, yakın bir gelecekte özel televizyon istasyonlarına da izin vereceklerine kesin gözüyle bakılıyor.

Benzer biçimde yöresel özel TV istasyonları da kısa bir süredir boy göstermeye başladı. Bunlar şimdilik kablolama çalışmalarının başlatıldığı yerlerde varlıklarını sürdürebiliyorlar. İletişim özgürlüğü açısından özel radyoculuğa önayak olan sosyalistler, özel TV'lere izin veren yasayı da çıkararak bu alanda özgürlük şampiyonluğunu kimseye bırakmak istemiyorlar. Özel TV istasyonlarına (ülke çapında ve yöresel) yakın bir gelecekte izin verileceğine kesin gözüyle bakılıyor. Ancak İtalya'daki TV anarşisinin Fransa'da yinelenmemesi için dikkatli davranmak gerektiği ifade ediliyor.

Kendi iktidarları döneminde, özel TV için koşulların henüz oluşmadığını belirten sağ muhalefet de, bu konudaki yasanın bir an önce çıkarılmasından yana. Daha önce iletişim özgürlüğüne pek önem vermeyen sağ partiler, "modernleşme" sözcüğünün sihirli bir hal aldığı günümüz Fransası'nda, sosyalistlerden de ileri giderek, yasanın süratle ve mümkün olan en liberal öğeleri taşıyacak biçimde çıkarılmasını istiyor. Hatta iktidara geldikleri takdirde, devlet televizyonlarının da kademeli olarak özel sektöre devredileceğini ilan edebiliyorlar.

BUGÜNÜN GÖZÜYLE

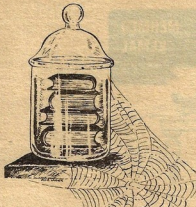

İLBER ORTAYLI

Eski kütüphaneler ve kitapseverler

İstanbul, Türkiye'nin ve Balkanların büyük metropolü, ama kütüphanesiz bir şehir. Harhangi bir konuda araştırma yapmak isteyenin kendini atacağı, ansiklopedileri, genel kaynakları, makaleleri bulacağı bir büyük kitaplık yok. Üniversitenin kendi de dahil, bilinen kütüphanelerin yıllardan beri yeni yayınları izlemeyi durdurduğu ve kataloglamanın yavaş gittiği bir gerçek. İstanbul, eski eser ve yazmalarını saklandığı kitaplıkları ve arşivleriyle ünlü. Ta Bizans'dan beri bütün Balkanların ve Ortadoğu'nun yazma kitapları, minyatür koleksiyonları İstanbul'a akmış. Onbeş yüzyıl boyu İstanbul kadar değerli kitap toplayan şehir azdır, ama İstanbul kadar kitapları dışarı götürileni de... Sahaflarda artık yazma ve basma eski kitap bulunmaz oldu; halen süren bu kitap ihracı, aslında büyük şehrin kültür varlığını kaç yüzyıldan beri eriten bir illet. Ortaçağların sonunda Yunan uygarlığına açlık duyan İtalya, Bizans'ın yazmalarını toplamaya başlamış. Sonradan bu kibar (!) adet süregitmiş. Hiçbir seyyah veya diplomat yok ki, dengini, çıkınını kitapla doldurmadan ülkesine dönmüş olsun. 16. yüzyılın Busbecque'i, 19. yüzyılın Hammer'i, 17. yüzyılın Galland'ı, Marsigli'si seyahatnamelerinden, eserlerinden tanıdığımız kitap toplayıcıları.. Vatikan, Paris, Londra, Viyana, Münih; şimdi de Amerikan kütüphaneleri böyle zenginleşiyor. Öbür yandan, bin yıldır, taşyapı kitaplıklarda birikenler dışında, nice nadide kitap ve yazma korkunç yangınlarda kül olmuş.

Bizans'tan beri bütün Balkanların ve Ortadoğu'nun yazma kitapları, minyatür koleksiyonları İstanbul'a akmış. Onbeş yüzyıl boyu İstanbul kadar değerli kitap toplayan şehir azdır, ama İstanbul kadar kitapları dışarı götürüleni de.

İstanbul'da geçen yüzyılda bu gibi yazmaların toplandığı vakıf kütüphanelerin sayısı yüzü aşıyordu. Bunlar şehrin her yanına dağılmıştı. Bazısı **Süleymaniye, Ayasofya, Fatih, Nuruosmaniye** gibi büyük camilerin adını almıştı. Bazısı vakfedenin adıyla anılırdı; **Ragıppaşa, Köprülü, Hüsrevpaşa, Atıfefendi** gibi... Bir kısmı gözdoldurur bir binaydı, bazıları bir küçük hücreden ibaretti. Şehrin meydanlarını, anayollarını süsleyen, binlerle yazma barındıranlarının yanında; uzak semtlerdeki bir tekkenin, mescidin yanına sığınan, sermayesi ancak yüz taneye ulaşanlar da vardı. Ama yangınların ve hoyrat mirasçıların elinden, yazılı kültürün anıtlarını bu kütüphaneler kurtardı. Sonra bu kütüphanelerdeki eserler, daha büyüklerinde biraraya getirildi. **Süleymaniye** ve **Topkapı**, böylesine dünyaca ünlü iki yazma kitaplığı... Süleymaniye 65 bin kadar yazma ve 35 bin kadar eski harfli basma esere sahip, Topkapı'da ise 15 bin kadar değerli yazma var. Burada yüzü aşkın Latince, Yunanca, eski Slovince ve Süryanice yazma kitap da bulunuyor. Bugün İstanbul'da bu ikisinin dışında; Atıfefendi, Eyüp'teki Hüsrevpaşa, Divanyolu'ndaki Köprülü, Nuruosmaniye, Fatih'teki Millet, Üsküdar'daki Selimağa kitaplıklarının da tarihsayılır yazma koleksiyonları var.

İstanbul'daki ilk modern kitaplık, "Bayezit Umumi Kütüphanesi"ydi. Maarif Nezareti bir umumi kütüphane kurmaya karar verdiği için, Bayezit Camii'nin harap durumdaki imaretinin (yani eskiden yoksulların doyurulduğu yerin) bir kısmı onarıldı. 1884 yılı ramazan ayının birinci cuma günü dualarla açıldı. İlk bağış bir takım **Naima Tarihi**'ydi. Kütüphane, bir yüzyıla yaklaşan hayatı boyunca zaman zaman biriken kitaplar yüzünden bir depo haline geldi. Bugün de kitaplığın bu durumu sürüyor. İstanbul kütüphaneleri genişletilmiyor, kataloglama yavaş gidiyor. Bayezit hem yazmaları, hem de genel kitaplarıyla Türkiye'nin ünlü kütüphanelerindendi. Sade bu kadar değil; en başta kütüphane çevresinde oluşan gruplar ve bu grupların sürüklediği edebi, tarihi konuların tartışıldığı toplantılarıyla da ünlüydü.

İstanbul'da bulunan kütüphanelerin en önemlilerinden biri de el yazmalarının çokluğu ile tanınan Süleymaniye kütüphanesidir.

Eski kütüphanelerin tanınmış **hafız-ı kütüb**'leri vardı. Hafız-ı kütüb, aslında kitapları koruyanlara denir. Ama bunların bazıları kitapların içeriğini beyinlerinde koruyan adamlardı. Her kitabın ismini, konusunu bab bab (bölüm bölüm) bilirlerdi.

Gerçi kütüphanelerin fihristleri vardı. Örneğin, Şehzade Camii yanındaki **Damat İbrahim Paşa** Kütüphanesi'nin 1152 adet kitabını içeren fihristi, 1862 yılında kütüphane müfettişi Abdurrahman Naci Bey tarafından basılmıştır. Tasnif bugünkünden farklıydı kuşkusuz. Mushaf-ı şerif, kütübü semaviyye, Kuran, tefsir, hadis, fıkıh, fetva kitapları, ferâiz (miras), tasavvuf, kelâm vs. başlıklarıyla ayrım yapılır, sonra tarih, tıp, edebiyat kitapları gelirdi. Ama o kütüphanelerde ne bu fihristlere bakılır, ne de bugünkü anlamda kartoteksler bulunurdu. Hafız-ı kütübe sorardınız, o herşeyi bilirdi. Eski toplum sözlü kültür ve hafıza eğitimine dayanırdı. İnsanlar bildiklerini yazıyla değil, ezberle saklardı ve okumaktan çok sohbetle bilgi aktarılırdı. Şiir gibi, düzyazının üslubu da ezbere müsaitti. 10. yüzyılın ünlü Arap şairi **Ebu'l alâ el Maari**, küçük yaşta gözlerini kaybetmişti; ama ezbere dayanan eğitimle; edebiyat, ilâhiyat, tarih ve mantık'a varıncа çağının her bilgisinden nasibini aldı. Ortaçağ Avrupası'nın aydını da bugünkülerin tersine kitaplığına ve fiş kutularına güvenen biri değildi. Ortaçağ bilgini; "omnea mea mecum porta-her şeyimi yanımda taşırım" düsturuyla, yani hafızasındakiyle kent kent, üniversite üniversite gezen biriydi.

Eski kütüphanelerin tanınmış hafız-ı kütübleri vardı. Hafız-ı kütüb aslında kitapları koruyanlara denir. Ama bunların bazıları kitapların içeriğini beyinlerinde koruyan kimselerdi. Her kitabın ismini, konusunu bab bab (bölüm bölüm) bilirlerdi.

Halen Orta ve Doğu Avrupa üniversitelerindeki gelenek; asistanlığa alınan bilim adamı adayının ise kütüphane görevlisi olarak başlamasıdır. Hafız-ı kütüb olmanın yararına inanılıyor ve Batı dünyasında bu tip aydınlara halen rastlanıyor. Örneğin, Vatikan'daki muazzam arşivlerin ve kütüphanenin yöneticisi olan Kardinal **Alfonso Stikler** böylelerinin başında sayılmalıdır; sınırsız lexikografi (kitap bilgisi) yanında, otuzu aşkın dil biliyor. Osmanlı aydınları önemli kitapları okumaz adeta ezberlerlerdi. Bugünün mütefeşfiş (herşeyi fişleyip, saklayan) bilgini ile tam bir tezat... **İbn'ul Emin Mahmud Kemal** gibileri bazı önemli gördükleri bilgileri sözde kaydedip torbalara koyarlarmış, ama galiba torbaya koyanı bir daha aramadan hatırlamak üzere. En ünlü hafız-ı kütübümüz, edebiyat, tarih ve din konularındaki bilgisiyle tanınan İsmail Saîb Beydi demiştik. Müdürü olduğu Bayezit Kütüphanesi'ndeki toplantılarında, yani seminerlerinde; "O meseleye için dip raftaki, sağdan beşinci kitabın filanca sahifesini oku, söyle bir ibare olacak.." gibi referanslarıyla tanımıyor.

Onün bu seminerlerine katılanların da bir yığın metni, çoğunu ezberden okudukları biliniyor. Bayezit Kütüphanesi grubunun, hafızası yüklü, bilgisi geniş kişilerinden biri de ünlü Maarif Nazırı **Emrullah Efendi**'ydi. Redaktörlüğünü yaptığı ilk ansiklopedilerimizden sayılan "Muhit'ul Maarif" adeta onun hafızasının eseri gibidir.

Osmanlı aydınları arasında kitap hastaları ve özel kitaplıkları olanlar vardı. **Kâtip Çelebi** bunlardan biridir; hali vakti yerindeydi ve yararlandığı kaynaklar öyle her yerde bulunacak cinsten değildir. 17. yüzyılda kitaplığında her dilden değerli kitap bulunan bir aydın da, Osmanlıların ilk dünya tarihçilerinden diyebileceğimiz **Hezarfenn Hüseyin Efendi** idi. Latince, Yunanca da bilen bu tarihçinin kütüphanesindeki kitaplar **Antoine Galland** ve **Ferdinand Marsigli** gibi araştırmacı ve bilgin Avrupalı seyyahları hayran bırakmıştı. Üstelik Hüseyin Efendi kıskanç bir bibliofil de değilmiş, kitaplarını isteyenlerin yararlanmasına sunarmış. Son dönemin ünlü kitap düşkünlerinin başında **Muallim Cevdet** ve **Hakkı Tarık Us** gelir. Hakkı Tarık'ın bağışladığı kitaplık bugün en önemli süreli yayın koleksiyonlarımızdandır.

Son Osmanlı aydınlarından **Ali Emiri Efendi** hayatını kitaba adayanlardandı. Hamidiye döneminde defterdarlık, maliye müfettişliği yapmış, Meşrutiyet'ten sonra emekliliğini istemişti. Memuriyetle gezdiği imparatorluğun dört bir köşesinden kıymetli yazma ve basma kitapları toplamıştı. Kitaplarını kıskançlıkla saklarmış ve çoğunu sakladığı kitaplarına yeniden başvurmayacak kadar güçlü bir belleği varmış. İttihatçıları sevmezdi ve çıkardığı "Osmanlı Tarihi ve Edebiyat Mecmuası"nda Genç Türk çevrelerinin tarihçisi sayılan nefret ettiği **Köprülü Fuat**'ı fena halde hırpalardı.

Edebiyat tarihi üzerine hâlâ başvurulan antoloji ve incelemeleri vardır, titizliğinden bazı eserlerini de basmamıştır. Dar gelirinin hemen tamamını kitaba verdi. **Kasgarlı Mahmud**'un "Divan-ı Lugat'it Türk"ünü satın almak için aylarca zeytin ekmekle yaşadı. Sonunda bu değerli nüsha da dahil, sayısı onsekiz bine ulaşan yazma ve basma kitaplarını **Millet Kütüphanesi**'ne bağışladı. 1924 ocak ayında öldüğünde, cenazesinde İstanbul'un kitapçıları ve kitapseverlerinin hemen hepsi vardı. Tabutunu, onun bağışlarıyla zenginleşen Millet Kütüphanesi'nin önünden geçerken beş dakika havada tutup, son yolculuğuna uğurladılar.

Osmanlı aydını da kitaba saygı duyardı. Sokaktaki cahil adam ise gördüğü yazılı kâğıdı yerden kaldırırdı. Sultan Abdülhamid'in hal fetvasında, Şeyhülislam Mehmed Ziyauddin efendinin ileri sürdüğü nedenlerden biri; hamam külhanında "Sahih-i Buhari" nüshalarını yaktırmış olmasıdır.

Osmanlı aydını da kitaba saygı duyardı. Sokaktaki cahil adam ise gördüğü yazılı kâğıdı yerden kaldırırdı. Sultan Abdülhamid'in hal fetvasında, **Şeyhülislam Mehmed Ziyauddin** efendinin ileri sürdüğü nedenlerden biri; hamam külhanında "Sahih-i Buhari" nüshalarını yaktırmış olmasıdır. Kitap taşınır mal varlığına girer. Roma'da pretor kararıyla yokedilen kitabın bedeli, hazine tarafından kitapçıya ödenirdi. Biz ise kitaba saygıdan vazgeçtik; mülkiyet hakkı bile hiçe sayılarak kitap imha edilen bir toplum olmaktan ne zaman çıkacağız diye bekliyoruz.

eski - yeni çizgiler

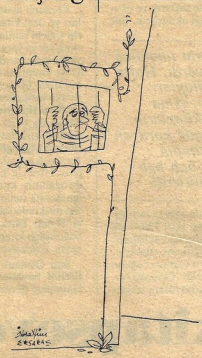

İbrahim Ersaraç

1928'de Mustafakemalpaşa'da doğdu. Orta tahsilini çeşitli illerde okuyarak tamamladı. Yükseköğrenimini Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünde yaparak 1952 yılında Kars Lisesi Resim ve Sanat öğretmenliğine atandı. İlk karikatürü, 1945 yılında Doğan Kardeş dergisinde yayımlandı. O günden bugüne aralıklı olarak bütün mizah dergilerinde karikatür çizen Ersaraç, yurt dışı yarışmalarına da katılmıştır. İbrahim Ersaraç halen Resim ve Sanat Tarihi öğretmenliği yapmaktadır.

arşiv konuşuyor

Bonnie and Clyde

Teksas'ta bir çiftçinin oğlu olan Clyde Barrow, Bonnie Parker adlı bir garson kızla tanıştı. 1932'de birlikte soygun yapmaya başladılar. Banka soydular, yollarını kesmeye çalışanları gözlerini kırpmadan öldürdüler. Sonunda Louisiane eyaletinde kıstırıldılar ve üzerlerine sıkılan yüzlerce kurşunla öldürüldüler. Delik deşik olan arabaları, Amerika'nın bütün panayırlarında ücret karşılığı seyircilere gösterildi. 34 yıl sonra "Esquarie" dergisinden iki gazeteci bu olayı senaryo haline getirdiler ve 70.000 dolara ünlü erkek oyuncu Warren Beatty'e sattılar. Arthur Penn'in yönettiği filmde başrolleri Warren Beatty ve Faye Dunaway oynadı. Film, Amerika ve dünya piyasalarında büyük iş yaptı.

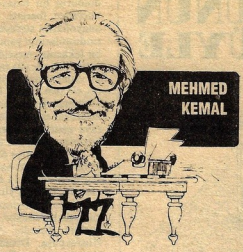

Komünizm propagandası

Bakalım Gökova Termik Santralı bizim için bir sevda mı olacak, bir belâ mı olacak, göreceğiz... Bu yörede bulunan Türkevleri Köyü İlkokulu öğretmeni İbrahim Karataş da işe karışacak olmuş. Öyle ya, buradaki köylerde yaşayan bir yurttaş değil mi, niçin karışmasın? Ama kazın ayağı öyle değil, komünizm propagandası yapıyorsun diye hemen tutuklamışlar. Ardından da hemen hapse mahkûm olmuş. Bereket, Yargıtay bozmuş da şimdilik kurtulmuş.

Geçmişte 'komünizm propagandası' yaptı diye bir yurttaşı hemen tutuklamak modaydı. Ceza Muhakemesi Yasası'nda bir madde vardı, böylesi suçlamalar tutuklu görülürdü. Bir kişiye 'komünizm propagandası' yaptı diye bir suçlamada bulundun mu hemen tutuklarlardı. Sen derdini anlatana değin aradan beş, altı ay geçer, yargıç karşısına çıkarsın, bırakırlar, ama yattığın yanına kâr kalır.

Türkiye'de Başbakanlık doruğuna kadar yükselmiş bir dostum vardı. Günlerden bir gün evim arandı. Kendilerine göre sakıncalı ne kadar kitap gördülerse, alıp götürdüler. *"Yapmayın, etmeyin, bunlar çarşıda satılıyor"* dedimse de dinlemediler. Bildiklerini okudular, alıp götürdüler. Bizim dost o zamanlar Başbakan değildi, ama hatırı sayılır milletvekillerindendi. Gazetede evimin arandığını okumuş, bir gün gönlümü almak üzere yemeğe çağırdı. Yedik, içtik, şurdan burdan konuşurken sıra kitaplara geldi. Çok büyük bir kitaplığı olduğunu biliyordum. Kahveleri orada içelim istedi, kitaplığa girdik. Raflarda dizi dizi kitaplara bakarken, bir de ne göreyim, bizim kitaplıktan sakıncalı diye aldıkları kitaplardan daha çoğu bizim dostun kitaplığında bize bakıyor.

"Ustat", dedim. *"Bu kitapları okuyor musunuz?"* Güldü yüzüme baktı: *"Elbette okuyorum."*

"Bu kitaplar sizin mi?"

"Elbette benim."

"Vallahi bizim evi basan polisler görmesinler, hepsini alıp götürürler, sizin yasama dokunulmazlığınız da bir işe yaramaz olur."

Karşılıklı gülüştük, ama benimki biraz acıydı.

Bir zamanlar bir İçişleri Bakanı, *"Soluk aldıklarını bile dinliyorum"* diye Meclisi aramaya kalkışmıştı. O zaman İsmet Paşa köpürmüş, coşmuş, *"Eşkıyanın bir gecede neler yapacağı bilinmez"* diye üstüne üstüne gitmişti. İsmet Paşa çapında birinin karşı çıkması ile ortalık biraz duralamıştı.

Yazı ödevlerinden ötürü 13-14 yaşındaki çocuklar, elektrik direği altında kırmızı gitar çalıyor diye gençler tutuklanmamış mıydı?

Halktan, adaletten, eşitlikten, özgürlükten, işçi haklarından, emekten, sermayeden söz ettiniz mi, eğer biraz solcu tanınıyorsanız 'komünizm propagandası' yapıyorsunuzdur. Hemen yakanıza yapışırlar. Ardından da ilgililerin kulağına fısıldarlar, *'kendileri biraz komünisttir.*

Bugün ortalık aydınlandı mı? Solcu ve sağcı partiler bulunsa da, konuları iyice bilen kişiler çoğalsa da perde gerisinde bir zihniyet vardır ki, her sol düşünceden 'öcü' görmüşcesine korkar.

Elhamdülillah hepimiz Atatürkçüyüz, olmayanımız yok... Ancak Atatürkçülüğün içinde sağcısı bulunacak da, solcusu bulunmayacak mı? Sağcılığın sömürdüğü bir yerde solculuk semirir, yasası böyledir. Öyle ise hem sağcılık olacak, hem solculuk...

Dışarıdan demokrasiye karışanlara kızıyorlar.

Peki, anladık da dışardan ekonomiye karışanlara niye kızmıyorsunuz? Ya ikisine birden kızacaksınız, ya ikisini birden kabul edeceksiniz.

Anket Defteri

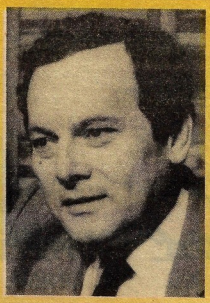

DİNÇER SÜMER

TİYATRO SANATÇISI, YAZAR

Yazar, oyuncu, yönetmen ve Devlet Tiyatroları Oyun Seçme Kurulu üyesi Dinçer Sümer, 1938 yılında İzmir'de doğdu. Bir demiryolcunun oğlu. Öğrenimi boyunca gazetecilik, radyo ve sinema oyunculuğu, senaristlik, rejisör yardımcılığı yaptı, gezginci tiyatrolarda çalıştı. Edebiyata şiirle girdi. İlk şiiri Varlık'ta yayınlandığında ortaokul öğrencisiydi. Daha sonra öyküler ve radyo oyunları yazdı. Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Yüksek Bölümü'nü bitirdi. 23 yıldır Devlet Tiyatroları'nda çalışıyor. Onbir kitabı basıldı, yüze yakın oyunu radyo ve televizyonda yayınlandı, Devlet ve Şehir Tiyatrolarıyla özel topluluklarda sekiz piyesi sahnelendi. Birçok eseri yabancı dillere çevrilip dış ülkelerde yayınlandı. Öykü, radyo oyunu ve televizyon oyunu dallarında üç TRT ödülü ile 1978 Türk Dil Kurumu Oyun Ödülü'nü kazandı. Evli, iki çocuğu var.

Sizce en büyük mutsuzluk nedir? *Çok inandığım bir insanın defolu çıkması.*
Nerede yaşamak isterdiniz? *Ege'nin bir kıyı köyünde.*
Sizce yeryüzünde gerçek mutluluk nedir? *Barış.*
Hangi hataları bağışlarsınız? *Başkalarının hayatını sarsmayan hataları.*
Edebiyatta en sevdiğiniz kadın kahraman? *En sevdiğim erkek kahramanların kadınları.*
En sevdiğiniz tarihi kişilikler? *Atatürk, Pir Sultan Abdal, Galile.*
En sevdiğiniz yaşayan kadın kahramanlar? *Acıyı ve zaferi paylaşmasını bilen eşler, sevgililer.*
En sevdiğiniz besteci? *Bartok, Sadettin Kaynak...*
En sevdiğiniz ressam? *Utrillo, Turgut Zaim...*
Bir erkekte en çok hangi özelliklere değer verirsiniz? *Özveri ve adalet.*
Bir kadında? *Erkeğine özveri gücü ve adalet duygusu verebilmek.*
Sizce en büyük erdem nedir? *Özleştiri, denge, kendini bilmek.*
En sevdiğiniz uğraş? *Biraz daha öğrenebilmek hayatı va yazmak.*
Kimin ya da kimlerin yerinde olmak isterdiniz? *Marco Polo'nun.*
Başlıca karakter özelliğiniz? *Sabırsızım.*
Dostlarınızda en çok değer verdiğiniz özellik? *Yük ve sevinci bölüşebilmek.*
En büyük yanılgınız? *Çabucak inanmak.*
Mutluluk rüyanız? *Engin bir Ege barışı.*
Sizin için en büyük felâket ne olabilirdi? *Yurdumdan uzakta yaşamak zorunda kalmak.*
Ne olmak isterdiniz? *Daha başarılı bir sanatçı, daha iyi bir yazar.*
En sevdiğiniz renk? *Mavi.*
En sevdiğiniz çiçek? *Tenha kırda bir gelincik.*
En sevdiğiniz kuş? *Güvercin.*
En sevdiğiniz yazar? *Tolstoy, Knut Hamsun, Tenesse Williams, Pinter...*
En sevdiğiniz şair? *Tagore, Yunus, Nazım, Neruda, Ritsos...*
Yaşayan erkek kahramanlar? *Emeği ve onuruyla çalışıp üretebilen tüm erkekleri dünyanın.*
Tarihte en çok sevdiğiniz kadın kahraman? *Sevmeyi, savaşmayı, hak etmeyi bilmiş öyle çok kadın yaşamış ki...*
En sevdiğiniz isimler? *Murat ve Ayşe. Çocuklarımın isimleri.*
En nefret ettiğiniz şey? *İkiyüzlülük, savaş, yalnızlık...*
Hayran olduğunuz askeri başarılar? *Özgürlük savaşları.*
Hayran olduğunuz reformlar? *Atatürk devrimleri.*
Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz? *Zamanı hiç yitirmeden kullanabilmek.*
Nasıl ölmeyi isterdiniz? *Vedalaşarak.*
Şu andaki ruh haliniz? *Oooof, of!*
Yaşam ilkeniz? *Yanılgılarımı yinelememek.*

insanlar...

İsmail Gülgeç